

„Csoda, hogy létezőnk”

A magyarság szétszakítása sok lelki probléma okozója a mai napig, mondja dr. Mészáros Zoltán Endre Svédországban élő aneszteziológus.

☞ 6-7. oldal

Isten akarja a háborút?

Még ki sem hevertük a koronavírus-járvány okozta traumákat, máris egy szomszédos ország háborús híreivel találjuk szemben magunkat.

☞ 9. oldal

Jézus szenvedése

Sok keresztény használja a kereszt szimbólumát, arról azonban a mai embernek már kevés fogalma van, mit is jelentett valójában a keresztthalál.

☞ 14. oldal

HARANGSZÓ

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA • 2022. ÁPRILIS • 33. évf. 7-8. szám • Ára 5 lej

Örök egészség

„Csak egészség legyen, és elég beteg!” – az utóbbi időben egyre többször jutott eszembe Hofi viccesen hangzó, de a járvány árnyékában nagyon is elgondolkodtató mondata. A testi egészség fontos. Hiszen ha az nincs, annyi más is hiányozni kezd. Különösen fájdalmas a tartós és súlyosbodó betegség, mely egyre jobban elszakít mindentől, és könnyörtelenül taszít az elmúlás szakadékába. Lehet-e hasznos a betegség? Mi a helyzet azzal a betegséggel, ami mértékletességre tanít, és adott esetben életet ment? Azt gondolom, a testi betegség még nem feltétlenül jelent „egésztelenséget”. Lehet eszköz, mely irányt mutat, figyelmeztet. Eszköz és fék, mely nem engedi,

hogy átessek a ló túlsó oldalára, és így egészben tart. Alázatra, tudatosságra nevelhet a betegség, melyet adott esetben kordában lehet tartani. Általa talán jobban megértem, sőt átérzem a másik ember fájdalmát, gyengeségét, kiszolgáltatott állapotát. A betegség nem Isten adománya, hanem a bűn következménye, de Isten ezt is használhatja az ember javára. Betegség által is lehet egészségre találni, gyengeség által az Ő erejét megtapasztalni. „Fejben dől el”!? Inkább a lélekben. Húsvét is üzeni: a remény által lehetünk betegségek között is egészségesek. A reménnyel semmit sem veszthetünk, Vele tartós egészséget nyerünk.

GHITEA-SZABÓ JÓZSEF LEVENTE

Egészség hit és ima által

A gyógyszer- és egészségipar hatalmas méreteket ölt. Egyesek betegségmegelőzési szándékkal, mások kényszerből veszik igénybe ezek szolgáltatásait. Az egészség védelmére sokféle lehetőség kínálkozik, és az orvostudomány fejlődésével egyre hatékonyabb gyógymódok jelennek meg a piacon.

Szándékosan használom a piac szót, mert ezen a területen a csekély összegű lázcsillapítótól a több millió dolláros terápiáig minden megtalálható. A gyógyszer-kereskedelem komoly gazdasági tényezővé vált, és ennek a versenyszférájában az anyagiak fontosabbak az emberi életnél. Egyszer megfigyeltem, hogy általában egy reklámblokkban minden negyedik-ötödik reklám valamilyen gyógyszer népszerűsít. Nem baj, ha fáj a fejünk, mert egy tableta percekben belül megszünteti a fájdalmat. Nyugodtan túllehetjük magunkat, mert az emésztést segítő pirula nem engedi, hogy rosszul legyünk. Az ízületi problémákkal bátran lehet futni, hajolni, emelni, hiszen a csodakenőcs enyhíti a kínzó érzést. Az akciós gyógyszerek reklámozása pedig egyenesen azt az érzést kelti, mintha most érné meg betegnek lenni. Mi tagadás, legtöbbszörnek van otthon gyógyszeres fiókja, doboza vagy szekrénye. Sok vesződéstől szabadulunk meg, ha az épp aktuális panaszunkra kéznél van a megfelelő orvosság is.

(Folytatás a 2. oldalon)

 www.facebook.com/harangszo

Egészség hit és ima által

(Folytatás a 1. oldalról)

„Minden lehetséges a hívőnek!” (Mk 9,23) Ezzel az igével bátorítják magukat a hívő betegek és orvosok egyaránt. Egykor egy kétségbeesett édesapa hallotta ezeket a szavakat Jézus szájából, miután a gyermeke gyógyulásáért esedezett. A belőle feltörő őszinte és reményteli kettősség rámutat sokunk lelki valóságára: „Hiszek, Uram! Légy segítségül az én hitetlenségemben!” (Mk 9,24) Olyankor érezzük ezt az ellentmondást, amikor egyszerre találkozunk a földi élet korlátaival és a mennyei hatalom erejével.

Harold Koenig egykori amerikai házi orvos a megfigyelései alapján azt állította, hogy hívő betegek mentálisan egészségesebbek, aminek köszönhetően tartalmasabb és hosszabb az életük. Néhány évvel később ugyanez az orvos azt vizsgálta, hogy az egészségre gyakorolt hatást illetően van-e különbség a hit közösségi és egyéni megélése között. Végül arra jutott, hogy azok, akik hetente legalább egyszer közös istentiszteleten vesznek részt, kevésbé szenvednek betegségekben, és akár hét évvel tovább élhetnek.

A *keresztény hit egészségügyi előnyei* című jelentésben két másik orvos is, név szerint Alex Bunn és David Randall, arra a következtetésre jutott, hogy a hívők akár tizennégy évvel is tovább élhetnek. Ennek okai: az elégedettség, a boldogság, a kevesebb bűnözés, a házastársi stabilitás, a remény, kevesebb szorongás és még sok más pozitívum.

Az egészség megőrzését kegyes cselekedetekkel is elősegíthetjük, mint például a jótékonyosság vagy a másokon való segítség bármely formája által. Egyetemi diákokkal olyan videofelvételket nézettek meg, amelyeken Teréz anya segít a rászorulókon. A felvétel az önzetlenségről, a jótékonyaságról, a szeretetről szólt. A diákok immunoglobulin-szintjét a film levetítése előtt és után is megmérték. A vizsgálat kimutatta, hogy a film megtekintése után minden diáknak a szervezetében magasabb lett azoknak az anyagoknak a szintje, amelyek a szervezet védekezőképességét segítik.

„Úgy bánjatok az emberekkel, ahogy szeretnétek, hogy veletek is bánjanak” (Lk 6,31). Jézus jól tudta, hogy miközben másokon segítünk, a saját javunkat is szolgáljuk. Csofálatos, ahogyan Isten megalkotta az emberi életet, hiszen ebből is látszik, hogy minél többet adunk önmagunkból, annál többek, jobbak, egészségesebbek vagyunk.

ERDEI-ÁRVA ISTVÁN BÉLA

Nincs igazságos háború

„Pere van az Úrnak az ország lakóival, mert nincs igazság, nincs hűség, és nem ismerik Istent az országban” (Hós 4,1).

A háború réme szüntelenül körülöttünk kering, hol távoli országok között, hol hidegháború lepleiben, hol titkos készülődés csendjében, hol zajos félelemkeltés fenyegetésével. Most, hogy a déli háború után kitört keleten az orosz–ukrán háború testes amerikai és európai segédlettel, újra átéljük lelki reakcióinknak színes változatát.

Átmegyünk a félelem, semmi sem számít, avagy a mindenért aggodalmaskodunk, de mindent el is veszíthetünk szélsőséges érzéseinkben. Ugyanezt tapasztaljuk nagyobb közegekben, a háború megzavarta nemcsak a nyugalmat, hanem az értelmet is alaposan. Vannak, akik apokaliptikus világvég-látomásokkal enyhítik ideg- és lelkiállapotukat, mások a hitüket erősítgetik laza biblikus ismeretekkel.

Nincsen igazságos háború! Ergo, ha valakit elmarasztalunk, valakit felmentünk, valakit bűnösnek nevezünk, valakit ártatlannak mondunk, akkor magunk is igazságtalanul járunk el. Nemcsak a véleményváltozatokat lehet felismerni a vérmérséklet szerint félelmetesen vagy mindent tudón, gögösen megszólalók hangnemében, hanem a felsorakozásokat is egyik vagy másik hadakozó fél árnyékában. Senkinek sincs igaza, ha sommás ítélettel és nyomdafestéket alig tűrő szavakkal igyekszik verbális agresszióval győzedelmeskedni. Ez is háború, csak jóval kisebb harctéren.

A háború mindenkit érint! Ergo érinti az ártatlant, a távolból szemlélődőt, érinti az együttérzőket, az imádkozókat, érinti az önmagát tehetetlennek minősítő vagy az áldozatként jelentkezőket. Ebben a népes csoportban vannak azok, akik nem mondhatják, hogy a háború híre, réme és pusztítása ne érkezett volna a közelükbe. Ezek között va-

gyunk mi is, akik a Szentírás tanítása szerint tudunk a háborúk természetéről. Hogyne tudnánk, hogy Isten az ember bűne miatt perel, mert nincs igazság. A mennyei törvényszék tele van az ember igazságtalanságának ügyeivel.

Ma az út, igazság és élet Krisztusát szívárványos identitású elemek gyalázzák és igazítanak saját torz sorsuk lejtőjére. Nincs hűség az adott szó, a megállapodás, a szerződés mögött, nincs Isten irányában sem. Nincs ismeret sem, sőt a kijelentés ismeretét eltörölnék, mert akadályozza az elkorcsosuló embert az emberit levetkőző szándékában.

A háborúban megjelenik a perbe szólító Isten, és tanúságra hív. Felelnie kell a támadónak és a védekezőnek, számot kell adjon a torzsalkodó és a provokátor. Számot kell adnom neked és neked, aki ártatlannak, tehetetlennek érezzük magunkat. Számot kell adnom arról, hogyan küzdöttem háborgó önmagammal és csillapítottam nyughatatlan testvéreimet. Hogyan tanultam meg Isten igéjét, és hogyan tanítottam a reám bízottokat. Hogyan imádkoztam a bajban még akkor is, ha a világ körülöttem káromkodva őrjöngött.

A háború elhossa az őszinte imádság idejét. Feleslegessé válik minden Istent álszent módon megidéző, fohásznak nevezett megszólalás, felesleges lesz az alibi gyülekezés, felesleges lesz minden okoskodó tanács és bölcselkedő eszmeftuttatás. Szükséges lesz a hitből fakadó szolgálat, amely hajlékot ad a menekülőknél, megszegi utolsó kenyérét, bekötözi a sebet, letörli a könnyet.

Kárpátalján élő testvéreink előtt nem a háború kellett volna megnyissa a szívünket, nem a halálos félelem kellene elgondolkoztasson bennünket. Ennek ellenére alkalmunk van töredelemmel törleszteni adósságunkból. Alkalmuk lett a világ nagyhatalmainak töredelemmel törleszteni az utóbbi idő Istennel szembe forduló és embert megcsúfoló bűneiből.

CSÜRY ISTVÁN

Feltámadott! Hiszem, és vallom

„Mert ha a te száddal vallást teszel az Úr Jézusról, és szívedben hiszed, hogy az Isten feltámasztotta őt a halálból, megtartatol. Mert szívvel hiszünk az igazságra, szájjal teszünk pedig vallást az idvességre” (Róm 10,9–10).

Az ünnepi események már mondhatni, a véreinkben vannak: Jézus, az Úr nagypénteken megfeszítettett, meghalt és eltemettetett. De miért temettetett el? A válasz: azért, hogy ezzel megbizonyítsa, hogy valósággal meghalt. Igen, Jézus valósággal meghalt. Igazi halott volt. Nem klinikai halálban volt része, nem is volt tetszhalott. Nem ezekből eszmélt fel, józanodott ki.

IGAZI HALÁL UTÁN

Mivel valósággal meghalt, valósággal támadott fel, harmadnapon, a hét első napjára virradóra, vasárnap. Legyőzte a halált, a magáét és a miénket is. Feltámadott, kijött a sírból, és mint feltámadott Úr megjelent az asszonyoknak, Péternek, a tanítványoknak és még sokan másoknak, megbizonyítván ezzel, hogy Ő valóban él. Feltámadott, és él.

Az Atya támasztotta fel, hatalmas erejével szétszaggatva a halál kötelékeit. Az élet győzedelmeskedett a halál felett, és a halál már többé nem győzedelmeskedhet felette.

Az, hogy Isten feltámasztotta Fiát, és kihozta őt a sírból, azt bizonyítja, hogy elfogadta a kereszten értünk hozott áldozatát, megbocsátotta bűneinket, megbékélt velünk, és gyermekeivé fogadott. Eloszlatta szívünkben a haláltól való félelmet, megerősített abban a hitben, hogy életünkben nem a halálé az utolsó szó, nem ér véget a halállal az élet, sőt azután kezdődik el és teljesedik ki igazán az Ő országában, az örök életben.

Azt nagyon fontos tudnunk, hogy feltámadt, és feltámadt bennünk is, akik hiszünk. A szívünkben él. Így lett valósággá számunkra a húsvét és az élet öröme.

Most is sokan köszönnek a megszokott húsvéti köszöntéssel: Krisztus feltámadott!

A román testvérek is örömmel köszöntöttek egy alkalommal: „Krisztus feltámadt!” Én azt kérdeztem tőlük: „Hol támadt fel? Hol?” Mosolyogva a szívükre mutattak. Voltak, akik nem értették. De a legtöbben igen. Itt támadt fel, és itt él a szívünkben.

Ez az igazi húsvét, az igazi feltámadás, ha el tudom mondani, hogy bennem is feltámadt, és bennem is él. Nem csak beszélünk róla, nem csak mondjuk és köszöntjük egymást megszokásból, mert valósággal átéljük, részünk van benne, bennünk támad fel, bennünk él. Ezt hisszük és valljuk! És mivel hisszük és valljuk, megtartatunk, üdvösséget nyerünk.

A SZÍVÜNKBEN

Áldott ígéret ez az ige: „Mert ha a te száddal vallást teszel az Úr Jézusról, és szívedben hiszed, hogy Isten feltámasztotta őt a halálból, üdvözlés”, más szóval nem jutsz a kárhozatra, a pokolra, mert Isten örök élettel, üdvösséggel ajándékozott meg.

Mit jelent szájjal vallást tenni az Úr Jézusról? Azt, hogy hittal megvallom őt. Hiszem, hogy Ő az Isten Fia, az Isten Felkentje, legfőbb Tanító, egyetlen Főpap és örökkévaló Király. Értem van, értem él, helyettem adatott a keresztre. Helyettem, miattam halt

meg, hogy drága élete és vére árán önmagának megváltson. Hiszem, hogy ő az én megváltó és megtartó Jézusom. Szeret, és szeretem. Uram és Királyom, aki gondot visel rám, és Szent Lelkével bölcsen vezeti életem, ami nyugodttá, boldoggá tesz, és efelől semmi kétségem nincs, és afelől sem, hogy akik ezt teszik, akik hisznek Benne és vallást tesznek Róla, azok is mind megtartatnak.

A megtartatás másik fontos feltétele: szívedben hiszed, hogy Isten feltámasztotta őt a halálból. Igen, a szívünk mélyén ott kell legyen a feltámadásban való hit, mert szívünk a hit székhelye.

A hit Isten ajándéka, az újjászületéskor kapjuk a Szentlélek által. Sok minden akadályozza ezt a hitet, különösen akkor, mikor ott lebeg előttünk az elmúlás valósága, amikor azt látjuk, hogy mindennek a vége halál. Nehéz megérteni, hogy hogyan következhet be a halálból a feltámadás. De bekövetkezett és bekövetkezik.

Erre jó példa maga Jézus. Hiába ölték meg, hiába temették sziklasírba, hiába helyezték a nagy követ a sír szájára és állítottak katonai őrséget a sírhoz. Ő feltámadott. Legyőzte a halált és annak minden eszközét. Hiszük-e ezt? Ha szívünkben hisszük, megtartatunk, és örökké élünk.

A válaszunk ez: Hiszük, mert így jelentette ki az örökké élő Úr, aki maga a feltámadás és az élet, aki millióknak és millióknak jelent meg és győzte meg őket arról, hogy Ő él.

Megmutatta magát, találkoztam vele, és azóta – örömmel vallom – övé az életem. Nem magamnak, hanem neki élek. Őbenne, Óáltala, Óérette. Ő bennem és én őbenne. Nem félek, nem nyugtalankodom a halál miatt, mert a feltámadott Úrtól ajándékba kaptam az üdvösséget, az örök életet. Az Úr feltámadott, mi is feltámadunk. Ezt hiszem, és erről teszek bizonyosságot már több mint ötven éve. E csodálatos munkába kapcsolódj be te is, Testvérem.

JÓZSA FERENCZ

A te fiad él

„Jézus így válaszolt: Menj el, a te fiad él! Hitt az ember a szónak, amelyet Jézus mondott neki, és elindult” (Jn 4,50).

Kapernaumból jön Kánába a beteg gyermek édesapja. Hosszú út van mögötte. Heródes főembere, a királyi tisztviselő érkezik Jézushoz. Fia halálos beteg, miatta jön.

A bajok oda tudnak indítani Jézushoz. Eszünkbe jut ilyenkor a korábban hallott ige. Hozzá érkezzem meg, ne kerüljem ki, mert egyedül Ő életem megoldása!

Ez a főember sem tud megoldani semmit pénzével, összeköttetéseivel.

Megfáradtan, összetörten, de lehet megérkezni. Tanulhatunk ettől az édesapától, aki gyermekének ügyét Jézus elé hozza. Gyermekünkért, unokáinkért naponta imádkozó édesapák vagyunk-e?

Ez a magas rangú ember nem valakit küld, hanem ő megy, és egyszerűen kéri, jöjjön, gyógyítsa meg fiát, mert halálán van. Ismerhette: kérjétek, és adatik. S most ez a Jézus mintha visszautasítaná őt. Ez csak hitének próbája.

Csak csodaváró hitem van? Tisztogatja hitemet.

Uramnak szólítja Őt. Nem perlekedik, nem vitatkozik, hanem megalázkodik. Ez nehezen megy, de csak akkor alakulnak jól a dolgok, ha felnézünk, mint Úrra, Óréa.

Nem adja fel a harcot, a küzdelmet. Kitartó hite van. Imaküzdelem, imaharc ez. Keményebb ez minden férfimunkánál is.

Meghallja, amit Jézus mond: Menj el, a te fiad él. Elhiszi, még ha Jézus nem megy is vele. Nem talán-hite, hanem teljes hite van.

Nem elképzelései szerint cselekszik az Úr. Jézus szuverén Úr, s máshogy cselekszik, mint sokszor elképzeljük. Ő nem egy mesefigura, hanem parancsoló Úr.

SEBESTYÉN LÁSZLÓ EDE

A betegség eredete és az igazi

Az egészség nem pusztán a betegség hiánya. Az egészség ugyanis a teljes testi, lelki és szociális jólét állapota, ami jóval több a sejtek megfelelő működésénél.

Azért nagyszerű ez a megfogalmazás, mert nem a betegség felől közelíti meg az egészség kérdését, hanem a teljes embert tartva szem előtt igyekszik körülhatárolni az egészséges állapotot.

EGÉSZSÉG-GYÁR

A mai iparszerű, egészség-gyárakra épülő gyógyászzal szemben ez egy „egészséges” megközelítés. A fejlett országokban ugyanis lassan szó szerint is igazzá válik, hogy semmi sem drágább az egészségnél. A televíziós reklámok túlnyomó része pedig már rég gyógyszeripari termékeket népszerűsít.

A nagykereskedelem helyét lassan átveszi a személyre szóló vásárlói megkeresés. Már régen létezik gyógyszerkészesítő futárszolgálat, interneten is lehet orvosságot rendelni, és már csak idő kérdése a biológiai azonosítás a visszaélések megelőzése érdekében.

Egyre nagyobb a nemzetközi szabályozói és engedélyezési együttműködés, és a mennyiség helyét kezdi átvenni a hozzáadott érték filozófiája. Ma már nem az a gyógyszergyártó cég keres a legtöbbet, amelyik a legtöbb pirulát adja el! A gyógyszer mellé vásárolható szolgáltatás sokkal értékesebb, mint maga a készítmény. A valós idejű páciensfigyelés már több országban igényelhető: mobiltelefonos alkalmazás figyeli a kliens vérnyomását, pulzusát, és baj esetén azonnal riasztja a mentőszolgálatot.

Már nemcsak a gyógyszergyártás, hanem egyáltalán az egészség vált iparrá. Egy emberi élet értéke pedig (ugyebár) pénzben kifejezhetetlen, ezért minden pénzt megér! Az orvosi etika ennek tulajdoníthatóan kezd is kiveszni az orvoslásból.

Hippokratész (Kr. e. 460–377 körül) volt az, aki megteremtette az orvosi etika alapjait. Az orvostudomány akkori ismeretei mellett rendszerbe foglalta és leírta az erkölcsi szabályokat is. A nevével fémjelzett esküt mondják el ma is az orvostanhallgatók, mielőtt a gyógyítás mezejére lépnek. Ezzel megfogadják, hogy mindent a beteg érdekében tesznek, és mindent elkövetnek a páciens egészségéért.

Az eskü emlékezteti őket emberi korlátokra (nem kell mindenhez érteniük, elég, ha a tüneteket felismerve jó szakorvoshoz küldik a páciens!), és a lelkükre köti a titoktartást nemcsak szakmai, de minden más téren is. Bizalom nélkül ugyanis elvész még a gyógyulás reménye is!

Hogyan egyeztethető össze a hippokratészi önzetlen segítségnyújtás alapelve a mai gyógyászzal, amelyben az orvosságok lassan fogyasztási cikké válnak, mint a kenyér vagy a tej? Esztétikai sebészet, kiegészítő gyógymódok, gyógyszergyárak, patikahálózatok...

Legfeljebb az elit-ellátásban van még ennek helye – vélekedett egyszer egy nyugdíjazás előtti doktor. Mert ma van csak igazán ilyesmi! Elit-ellátás és tömeg-ellátás: az intézményes gyógyítás velejárója.

Gazdasági érdek, ami ráadásul nem is annyira önző, hiszen ha mindenki a legjobb ellátást kapná, akkor néhány beteg után be is zárhatnának minden kórházat a következő hónap elsejéig, amikor újra lenne keret a vizsgálatok és az életmentő műtétek elvégzésére. Addig pedig a sorban állás! Az éremnek mindig két oldala van: az intézményes gyógyításnak is megvannak a maga vakfoltjai.

EGÉSZSÉG A BIBLIÁBAN

Az Ószövetség betegség fogalma jóval tágabb volt a mienknél. Betegségnek mondtak minden olyan állapotot, amelyben csökkent az ember életereje sebesülés, öregedés vagy pszichés gyengeség miatt.

A legelterjedtebbek a bőrbetegségek (lepra), a vakság és a testi fogyatékoság voltak. A gyógyítás általában kimerült a sebek ellátásában, a láz- és a fájdalom-csillapításban, a fertőtlenítésben vagy az eltört végtagok beköttözésében.

Az orvostudományt pedig a hit pótolta ki: az ókori Keleten a beteget az istenekre bízta, mivel csak azok voltak képesek meggyógyítani az embert a súlyos sebesülésekből és betegségekből, aminek eszköze lehetett az emberi tevékenység is.

Az ószövetségi pap mégsem volt gyógyító, csupán a betegség elmúlásának megállapítása volt az ő feladata (vö.: a tíz leprás meggyógyításának története – Lk 17,11–19). Naámánnak is azt kellett első renden megértenie, hogy Izrael Istene gyógyította meg őt, nem Elizeus próféta (még ha „hálapénzét” Géházi el is térítette).

Jézus Krisztus korában vakok, bénák, sánták, leprások, megszállottak küszködtek a megmaradásért a mindennapokban. Vándorló gyógyítók, ördögűzők jelentették az egyetlen reményt azok számára, akik a legtöbb esetben végérvényesen az egészségesek társadalmának peremére szorultak.

Tovább tetézte nyomorúságukat az a közfelfogás, hogy a betegség Isten büntetése az ember bűneiért. Tett és sors valóban szoros összefüggésben vannak! A túlzott mértékű bűntudat, a függőség, a szerek vagy az anyagiak hiabavaló hajszolása megbetegíti a lelket, utána pedig a testet is.

Jézus nem kérdőjelezi meg a bűn és a betegség összefüggését, hiszen önmagát orvosként (is) azonosítja (Mk 2,17). Gyógyítása azonban több a megromlott egészségi állapot helyreállításánál! A Vele kapcsolatba kerülő ember tüneti kezelés helyett gyökeres változást kaphat, mert Ő a teljes emberi életet újjá akarja tenni. A lelki gyógyulás pedig azzal kezdődik, hogy a meggyógyult elkezdheti a társadalomba való visszailleszkedését, ami sokszor belső és külső konfliktusokat is generál: a vérfolyásos asszony továbbra is szégyelli magát korábbi állapota miatt (Lk 8), Zákéust pedig továbbra is megvetik korábbi foglalkozása miatt (Lk 19). Hosszú betegség után nem könnyű ismét a rendes kerékvágásba visszatalálni, de az emberi kapcsolatok is gyógyíthatók!

egészség megtalálása

Jézus a vakon született ember történetében (Jn 9,1–3) látszólag elválasztja a betegséget és a bűnt egymástól, hogy arra irányítsa a figyelmet, hogy a nyomorúságos állapot lehetőség Isten hatalmának megnyilvánulására.

A Biblia szerint ugyanis a csodálatos gyógyulások Isten kinyilatkoztatásának részei. Csodák által igazolta kiválasztottait (Mózes és az el nem hamvadó csipkebokor, Illés és a víztől átázott égőáldozat a Kármel hegyen). A csodás gyógyulások első renden nem természetfeletti események voltak Izrael fiainak szemében, hanem egyértelmű jelei annak, hogy Isten jelen van népe körében.

JÉZUS A MI EGÉSZSÉGÜNK

Az evangéliumok Jézus harmincnál is több csodáját örökítették meg, de nem azért, hogy bemutassák: Isten Fiának hatalma van a természet folyását megváltoztatni! A csodák mindig valakinek szóltak.

Jézus nem gyógyított lépten-nyomon, csak akkor, ha látta a betegekben a hitre kész lelkiületet, a befogadásra nyitott hozzáállást.

A gyógyítások mindig többszereplősek voltak: Jézus és a gyógyulást áhító-kérő ember mellett mindig ott álltak a tanúk, akik vagy megdöbbentek, és jó eséllyel elgondolkoztak saját egészségesnek vélt életükön, vagy megbotránkoztak, és hatalomféltésből mások elől is elzárták az egészséges élet lehetőségét.

Jézus csodái ma már meseszámba mennek. Akik mégis makacsul hinni akarnak Jézus gyógyításaiban és megtörténtnek mondják, egy régen történt eseménynél ritkán jutnak tovább. Akkor csodaszámba ment, ma bizonyára mindegyikre találnánk pszichosz-

matikus magyarázatot. Ha a lélek beteggé tudja tenni a testet, akkor bizonyára meg is tudja gyógyítani – sokkal hihetőbb egy efféle válasz!

A mai csodák a technológiában vannak: az úrutazás, az érintőképernyős telefon, olyasmi, aminek működését az átlagember nem tudja megmagyarázni, de elég számára az a tudat, hogy van valaki, aki igen.

A gyógyulás-történeteknek ritkán van hitébresztő hatásuk. Legfeljebb azok számára, akik átélik. Hallva vagy olvasva nem igazán befolyásolnak bennünket.

Egyszer egy bibliodráma-vezető (a Biblia üzenetét személyes átéléssel, megtapasztalás útján átadni szándékozó műfaj – kezdetei: passiójáték, betlehemezés) arról mesélt, hogy amikor a kenyérszaporítás csodáját próbálták átélve-megérteni, akkor próbálkozásuk majdnem kudarcba fulladt, mert a csoport tagjai nem voltak éhesek, éppenséggel egy bőséges ebéd után voltak. Hiányzott a szomatikus (a testre vonatkozó) tényező.

A zsidó ember számára a szárazító keleti szelet Isten támasztotta, a mai ember csak az alacsony légnyomás hatását látja benne. Jézus célja a gyógyítással nem egy „jobb és egészségesebb” világ, hanem az új világ megmutatása volt!

MIT MOND A BIBLIA A FÁJDALOMRÓL?

Az egészség elvesztése rendszerint fájdalommal jár, amitől az emberek döntő többsége fél. Ezt használják ki az egészségkufárok. A fájdalomról és annak elviseléséről azonban a Biblia is világosan tanít.

A fájdalom szó több mint hetvenszer fordul elő a Szentírásban, különböző értelemben. Legelőször a gyermekszüléskor ér-

zett fájdalom megnevezéseként bukkan fel, a bűneset asszonyra kiszabott büntetéseként. A bűn miatt az egész föld átkozott lett, aminek következményeként a szenvedés és a halál is belépett a világba. A fájdalom a bűn számos következményének az egyike.

Bár a Biblia ezt konkrétan nem írja le, tudjuk, hogy orvosi-élettani szempontból a fájdalomnak haszna is van. Nélküle ugyanis nem tudnánk, hogy mikor szorulunk orvosi segítségre. A fájdalom hiányában a gyermekek nem tanulnák meg, hogy ne érjenek a forró kályhaajtóhoz. A fájdalom érzése nélkül később vennénk észre, hogy veszélyes egészségi állapotban vagyunk.

A fájdalomnak azonban lelki szempontból is lehet jótékony hatása. Jakab apostol azt tanácsolja, hogy ha fájdalmas próbákon megyünk keresztül, annak örüljünk, tudván, hogy általa Isten munkálkodik bennünk, hogy kitartást és krisztusi jellemet formáljon bennünk (Jak 1,2–3). Ez egyaránt igaz a mentális, az érzelmi, a lelki és a fizikai fájdalomra.

A fájdalom lehetőséget teremt arra, hogy megtapasztaljuk Isten kegyelmét.

Pál apostol egy testében levő tövisről beszélt, amely zavarta őt. Nem tudjuk, hogy mire utalhatott pontosan ezzel a kifejezéssel, de úgy tűnik, hogy nagyon fájdalmas lehetett számára. Általa azonban felismerte, hogy Isten kegyelmében részesült, s ezáltal ki tudott tartani. Istentől kapott türelemmel gyermekei el tudják viselni még a nagy fájdalmat is!

A fájdalom természetes része bukott, bűn sújtotta életünknek, de akik a Krisztusba vetett hit által élik az életüket, azok az örökévalóságban vele élnek majd a mennyben. Számukra minden fájdalom pusztá emlék lesz csupán. Akkor majd Isten „letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az első elmúltak” (Jel 21,4).

Összefoglalva tehát a fájdalom nem kelles, de hasznos része az életnek: figyelmeztet minket, hogy valami nincsen rendben a testünkben. De a bűn szörnyű következményeire is emlékeztet általa minket Isten, és arra is, hogy elkészítette a szabadulás útját. Amikor valakinek fájdalmai vannak, akkor az jó alkalom lehet arra, hogy rájöjjön: milyen rettenetes érzelmi és fizikai fájdalmat szenvedett el Jézus értünk! Semmilyen fájdalom sem járhat annak a közelében, mint a Jézus keresztre feszítéséé, ráadásul Ő önként vállalta a megváltásunkat az Atya dicsőségére.

„Medicus curat, natura sanat” – az orvos kezel, a természet gyógyít! – mondja Gaius Petronius Arbiter ókori római író. „Deus salvat! – Isten pedig megszabadít!” – ezt tegyük mi hozzá!

„Csoda, hogy létezőnk.

A magyarság szétszakítása sok lelki probléma okozója a mai napig, mondja dr. Mészáros Zoltán Endre aneszteziológus és intenzív terápiás szakorvos, aki szerint a meg nem beszélt dolgok, fel nem dolgozott feszültségek, amiket korábban a barátainkkal személyesen megvitattunk, most a virtuális, személytelen térbe húzódnak vissza.

– Isten a leghatékonyabb élettanász és orvos, mondta egy korábbi beszélgetésünk alkalmával. Mit ért ezen?

– Sokáig csak éreztem, hogy ez így van, amikor elkezdett foglalkoztatni a teremtet világ kérdése, mert mindig, már gyerekként éreztem, hogy nem csak úgy vagyunk céltalanul, hanem ez egy csoda, hogy létezőnk, és ez semmiképp nem lehet véletlen. De nem tudtam magamban megfogalmazni, hogy miért. Aztán amikor az orvosi egyetemre jártam, és többször hallgathattam a marosvásárhelyi Vártemplomban Fülöp G. Dénest, akkor értettem meg, hogy Istennek terve van velünk, és hogy ez egy pontosan megtervezett lét.

Akit bővebben érdekel ez a téma, ajánlom, olvassa el Lee Strobel csodálatos könyvét, *A csoda-dosszié*. Ebben Strauss professzor okfejtését idézi az atomokban lévő kölcsönhatásról, amit ha csak picit is megváltoztatna valaki, akkor például nem lenne hidrogén, ami nélkül nincs víz, és akkor egyértelmű, hogy élet sem lenne. És ez csak a legalapvetőbb dolog, mert ha megnézzük az emberi szervezet működését, akkor még világosabb, hogy ez a csodálatos kölcsönhatás, bonyolult szervrendszerek összehangolása hogyan is működik, vagyis hogyan jöhetett létre az élet. Semmi esetre sem véletlenül. Még inkább igaz ez az agyi tevékenységünkre, gondolkodásunkra, vagy akár az érzelmi működéseinkre, aminek a kutatásokkal még a felszínét sem kapirgáljuk.

– Sokszor hallani, hogy lelki kiindulópontjuk van a betegségeknek. Az egészség, betegség is „fejben dől el”?

– Nem ilyen egyszerű ez a kérdés, de igen is, meg nem is. Ha az ember odafigyel és szentel kis időt magára, akkor észreveszi, hogy mire van szüksége; pihenésre, milyen ételre, milyen tevékenységre, ami kikapcsolja, vagy akár rendszerességre az életében, és törekszik is ennek megfelelően megtervezni az életvitelét, akkor a betegség nagyobb eséllyel elkerülhető. De persze ez egy többszörös dolog, amiben benne van a genetika, hogy milyen adottságokkal születünk, a szociális hatások, vagyis a korai neveletésünk egészen az iskolában ért hatásokig, aztán a táplálkozási és életviteli szokások és még annyi minden. De ha valahol megragadjuk a dolgot, és például tud-

juk, hogy elhízásra vagyunk hajlamosak, és elkezdünk mozogni, hogy időben lefogyjunk, akkor nagyon sok betegség elkerülhető lenne. Nagyon nehéz azonban a mai felgyorsult világunkban a stresszt a helyén kezelni, pedig egy stresszhelyzet is lehet építő, ha szánunk időt ennek feldolgozására, védekezési stratégia kifejlesztésére, hogy ha legközelebb ugyanilyen helyzetbe kerülünk, akkor tudjunk védekezni. Szóval ez is egy tanulási folyamat, vagy ahogy viccesen szokták ezt mondani: „minden, ami nem öl meg, az megerősít”.

– Különböző statisztikákban felrajzolják időnként a kontinens betegségi térképét. Mi, magyarok hol állunk egy ilyen listán? Beteg nemzet vagyunk?

– Sok mindenben sajnos nem állunk jól, és itt mind testi, mind lelki problémákra gondolok. Ha csak két fontos dolgot említek mindkét oldalról, az elhízást és a depressziót tekintve vezető helyen állunk. Az első probléma könnyebben orvosolható megfelelő mozgáskultúra kialakításával, életmód- és étrendváltással, amit már az otthoni neveletésünkkel el lehetne kezdeni. A lelki bajok sokkal nehezebben uralhatók, mondják, hogy depressziós nemzet vagyunk. És hogyne lennénk, mikor lassan 102 éve a magyarságot szétszakították Trianonban, és az egészséges egységet felborították, amit sokak számára mai napig sem sikerült feldolgozni. Gyerekként én sem értettem sokáig, hogy magyar vagyok és Romániában élek, a rokonaim közül sokan meg Magyarországon, hogy is van ez. Édesapám történelemszeretete és magyarázatai értették meg velem ezt az amúgy elfogadhatatlan helyzetet, ami szerintem sok lelki probléma okozója a mai napig.

– A világnézeti, politikai megosztottság erőteljesen megfigyelhető a magyarság körében. Ez a többi európai népre is jellemző, vagy magyar sajátosság?

– Nem folytattam ez irányú kutatásokat, de jelenleg külföldön élve azt gondolom, mindenhol tetten érhető ez a valamilyen szintű polarizáltság. A jóléti országokban kevésbé, mert ott kevésbé érvényesül az „oszd meg és uralkodj” elve, de ott meg az „államhatalom” a jóléért cserébe szeretné meghatározni, hogy hogyan gondolkodjanak az emberek. Ott könnyebb bizonyos dolgokat áterőltetni ezen az egészséges szűrőn, mert ameddig nem fenyeget a létbizonytalanság, addig az emberek kevésbé törődnek a jövőt meghatározó fontos kérdésekkel...

– A megosztottság, amit ma leginkább a közösségi médiában látunk viszont, lelki és testi betegségeink okozója is? Magyarán a napi sokórás internetes kommentháború betegségekbe is torkollhat?

– Mindenképpen igen a válaszom, mert a meg nem beszélt dolgok, fel nem dolgozott feszültségek, amiket korábban a barátainkkal személyesen megvitattunk, most a virtuális, személytelen térbe húzódnak vissza, olyan vadidegen emberekkel, akiket nem ismerünk, nem is értünk. A konstruktív vitákhoz kell egy személyes kontaktus, ha látom a másik reakcióját, akkor esetleg finomítok a mondandómon, vagy ha értetlenséget tükröző szemeket látok, akkor még jobban körülírom a mondandómat, illetve, ha személyesen megismerem valakit, akkor esetleg nem durvul el a beszélgetés, mint egyes fórumokon, amiken én nem is nagyon szeretek részt venni.

Ez semmiképp nem lehet véletlen”

Legutóbb, amikor Csúry püspök urat támadták, mert a saját profilján megosztotta a véleményét, kvázi a „saját játékerén közölte a szabályait”, akkor nem tudtam én sem megállni, hogy ne próbáljam megvédeni az általam helyesnek vélt álláspontot, aztán rájöttem, hogy megint egy szélmalomharcba keveredtem, mert ha az érvek elfogynak, akkor jön a trágárkodás és a személyeskedés... Egy pohár jó bor mellett sokkal egyszerűbb lenne ez is.

– Több éve Svédországban él és dolgozik. Milyennek látszik onnan Magyarország, Erdély, illetve Közép-Európa?

– Erre a kérdésre csak szubjektív választ adhatok. Nekem mindig a szülőföldem marad az Érmellék, a Rézálja, gyerekkorom meghatározó helyszíne a tóti vagy a margittai környezet, a barátok, az iskolás és egyetemi évek. De egyre inkább az az érzésem, amikor hazlátogatok, hogy egy olyan világba vágyom vissza, ami már sajnos részben eltűnően van...

– Manapság rengeteg rossz hír érkezik a nyugati kulturális válságról. De azért még nem romlott el ott sem minden. Miben lehet ma is példa számunkra a nyugati gondolkodás?

– Nem, persze, hogy ott sem romlott el minden, mint ahogy mindenhol megvannak azok, akik felelősségteljesen gondolkoznak Európa jövőjéről és a zsidó-keresztény értékeink megőrzéséről. De az sem tagadható le, hogy szemmel látható egy törekvés, hogy ne nemzetekben, hanem valamilyenfajta „katyvasz” egyesült Európában gondolkozzunk, ezzel a sokszínűséget, hagyományokat veszélyeztetve. Gondoljunk csak a napokban zajló finn perre: Päivi Räsänen hurcolják meg, mert bibliai alapigazságokat mert hangoztatni. Ilyenkor az embernek az az érzése, hogy visszacsöppent a középkorba, a koncepciók perék sötétségébe...

Viszont példaértékű és követendő lehetne az oktatási rendszer alapgondolata: kevesebb dolgot, de azt alaposan megtanítani a gyerekeknek, és a gyakorlati oktatásra helyezni a hangsúlyt. Ott a gyerekeket például kiviszik az erdőbe, és megtanítják nekik testnevelés órán, hogyan kell sátrat verni, tüzet rakni, megmutatják, melyik gomba ehető, és melyek azok, amelyeket nem szabad leszedni. Ezenkívül megismertetik a gyerekekkel az állami intézmények, rendszerek működését, hogy hogyan kell szavazni, kérvényt írni, és ehhez hasonló gyakorlati dolgokat. Tehát használható tudást adnak át a gyerekeknek, és ez kiszá-

míthatóságot ad a mindennapokban. Amúgy a svédek nem bonyolítanak túl semmit, nem spekulálnak a megoldásokon, hanem célrörően oldanak meg dolgokat, ez lerövidíti a megoldást és az arra fordított időt is.

– Lehet-e érzékelni Svédországban olyan jelentősebb társadalmi csoportokat, amelyek azt szeretnék, hogy a kontinens nyugati fele visszatérjen a megtagadott értékeihez?

– Igen, egyre nagyobb fokú törekvés van erre is, mert sokan felismerték, hogy a mostani európai politika sehova sem vezet, vagy nem jó irányba megy. De ezt nagyon nehéz egy olyan társadalommal megértetni, amely a világháborúból kimaradt, illetve 500 éve háború sem volt igazán, hogy ne is hasonlítam össze a 150 éves török uralommal, ami bennünket sújtott. Ezeket a dolgokat, ha egy nemzet nem élte át, és nem csapódott le ezek negatív hatása a génjeiben, akkor nem reagál megfelelően, nincs meg az a „szociális immunitása”, mint annak, akinek az ősei ezt átérték.

– Lehetséges-e, hogy egy alapfokú integráción túl svédé váljon egy külföldről érkezett ember?

– Ez egy érdekes kérdés, és az is meghatározó, hogy valakinek milyen erős nemzeti identitása volt korábban. Vegyük példának az 1956-os magyarokat, akik nagy többségükben megtanulták a nyelvet, beilleszkedtek, dolgoztak, de a magyar identitásukat is megőrizték, magyarok maradtak Svédországban vagy akárhol a világon. Szerintem ez a kettős identitás a helyes hozzáállás, amikor a külföldön élő magyar megtanítja a gyermekeit magyar nyelvre, megismerteti velük a magyar irodalmat és történelmet. A mai világban már nem nehéz hazautazni kulturális rendezvényekre, színházba, moziba sem. Én is szűk két óra alatt Budapesten vagyok repülővel.

– Orvosként hogy látja, milyen lesz a koronavírus utáni világunk?

– Olyan lesz, amilyenek hagyjuk lenni, mert szerintem egy „korona-diktatúra” van kibontakozóban világszerte. Sokan meglovaolták ezt a valós veszélyt, és most, amikor az enyhülés egyértelmű jelei láthatók, akkor sem akarják ezt elengedni az ezzel járó gazdasági haszon miatt, pedig a spanyolnátha sem tartott két évnél tovább, ezelőtt száz évvel, az akkori sokkal rosszabb egészségügyi meg gazdasági helyzetben. Lehet, sokakat megdöbbent ez a vélemény, de ezt azzal a mögöttem lévő két év tapasztalattal mondom, amit a koronavírus miatt súlyos állapotban lévő, lélegeztetőgépre került betegek kezelésében szereztem, azon az intenzív osztályon, ahol most is dolgozom.

ÉLETÚT. DR. MÉSZÁROS ZOLTÁN ENDRE aneszteziológia és intenzív terápia, illetve sürgősségi orvostan szakorvos 2014 óta dolgozik Svédországban, a nyköpíngi intenzív osztály részlegvezető főorvosa. 1974-ben született Margittán, de gyökerei Tótiába kötik, ahol korai gyermekkorát is töltötte. 1992-ben érettségizett Margittán, és 1999-ben végezte el a MOGYE általános orvosi karát. Felesége nagyváradi, egyetemi éveik alatt ismerkedtek meg, 1997-ben házasodtak össze. Dr. Mészáros Katalin Viola laboratóriumi szakorvos, jelenleg PhD fokozatán dolgozik. Balázs fiuk Marosvásárhelyen született 1998-ban, jelenleg ötödéves a SOTE általános orvosi karán. Kisebbik fiuk, Gergő, 2005-ben született Kaposváron, ahol a család közel 15 évig élt, ő gimnazista, Svédországban jár iskolába, de tanulmányait magántanulóként is folytatja a budapesti Toldy Ferenc Gimnáziumban.

Mit tegyünk az idős szülőkkel?

A tudományos-technikai és társadalmi-gazdasági fejlődés olyan körülmények kialakulását eredményezte, amelyek révén egyre elérhetőbbé válik a hosszú és egészséges élet. Az életben maradás esélye sokat javult, a 21. századra megkétszereződött a születéskor várható élettartam.

A megnövekedett átlagéletkor azt is jelenti, hogy nő azoknak a száma, akik akár a 90 évet is megérhetik, így változnak az idős emberek szükségletei is. Ez egyre nagyobb felelősséget és munkát ró a közeli hozzátartozókra, ugyanis az életkor emelkedésével nő az idős emberek betegségben eltöltött éveinek száma is.

LEMARADTUNK?

Mindeközben azzal, hogy megnyíltak az országhatárok, s a fiatalok szinte a világ bármely részén vállalhatnak munkát, teljesen megváltozott a családok élete, a generációk együttélése, ezzel a családi kapcsolatok is.

Kelet- és Közép-Európa elöregedésének lehetünk a tanúi és elszenvedői, ugyanis a fiatal és középgeneráció nagy része elvándorol munkahelyet keresni, egy részük viszi a családtagjait is, másik részük kétlaki életet él, a gyermeket és házastársat otthon hagyva dolgozik külföldön, és havonta, többhavonta ingázik haza. Így a feleségeken és gyermekeken kívül az idős, beteges szülők maradnak itthon – egyre inkább támasz és segítség nélkül.

Ha több testvér közül csak egy marad itthon, akkor az magára van utalva az idősödő vagy idős, beteg szülő minden gondjával, bajával, és esetleg a szülő mellett anyós vagy após gondozását is vállalja.

Emellett még társadalmi sztereotípiákkal is szembesül, olyan berögződésekkel, melyek a társadalmi változásokkal nem módosultak. Mire gondolok? Arra, hogy vidéki környezetben egyfajta elvárás a gyermekkel szemben, hogy otthon gondozza a szüleit. Ez a múlt században természetes volt, viszont akkor az is természetes volt, hogy több generáció él együtt, és az idősek először segítenek az unokák nevelésében, később a fiatalok gondozzák az idős szülőket. Azonban abban a korban a gondozás általában hetekre vagy néhány hónapra terjedt csupán, míg ma az orvostudomány fejlődésével évekre, egyes esetekben évtizedekre is telhet.

MEGOLDÁS?

A romániai emberek abban a jó helyzetben vannak, hogy az állam segíti az otthon gondozást, így egy gyermek akár fizetett alkalmazottá is válhat saját szülője gondozójaként. Ez egy megoldás, a szülő szempontjából az egyik legjobb, hiszen ezzel egy 24 órás gon-

dozót kap, aki mivel gyermeke, megpróbál a legjobban gondoskodni róla.

De mit lehet tenni, ha az itthon levő gyermeknek munkahelye van, vagy nem azon a településen lakik, mint a szülő? Ebben az esetben sokan választják azt a megoldást, hogy magukhoz költöztetik a szülőt, és a családtagok felváltva ügyelnek rá, ami igencsak megterhelő legfőképpen akkor, ha a szülő ágyhoz kötötté és mozgásképtelenné válik.

Előfordul, hogy nem veszik magukhoz a szülőt, hanem élnek azzal a lehetőséggel, amit az állam kínál, és idegeneket fogadnak fel otthoni gondozóként. Ilyenkor azonban az idős ember éjszakánként általában magára marad.

Megérkezünk ahhoz a kérdéshez, amire ma még a legtöbben félve gondolnak: Nem lenne-e jobb öregotthonba költöztetni az idős hozzátartozót? Nagyon idegen gondolat ez még a romániai ember számára, több okból is. Egyrészt azért, mert még mindig élénkben él bennünk a kommunizmusból ismert idősotthon képe, ahol 8-10 ágyas szobákban tartották az öregeket, csúnyán beszéltek és csúnyán is viselkedtek velük, alapvető szükségleteikre sem figyeltek, és az idős emberek szenvedtek, keseregtek, magányosak voltak.

Én magam is jártam ilyen idősotthonban rendszeres látogatóként teológiai éveim alatt, és azzal szembesültem, hogy a legtöbb idős embert nem is látogat a családtagja. Szégyellt bemenni, vagy félt a szülő szemrehányásaitól a hozzátartozó, magam sem tudom, de azt tapasztaltam, hogy sok idős édesanya egy-egy elsárgult fényképet szorongatva tengette a mindennapjait.

Ezt tudva az emberek többsége félt attól, hogy ha megöregszik, és nem lesz, ki gondozza, akkor öregotthonba kerülhet, ami egyet jelentett a száműzöttséggel. Mintha azt su-

gallnák a családtagok, hogy elküldik meghalni, mert nincs idejük gondozni őt.

ALKALMAZKODÁS

Az öregotthonok nagy része ma korántsem ilyen. Rengeteg magánkézben levő idős gondozó hely van, ahol külön ellátásban részesül a bentlakó, mint otthon a saját gyermeke vagy idegen által gondozott idős ember.

Az otthonokban van orvosi ellátás, szakemberek felügyelik a gondozottakat, programokat szerveznek nekik, és társasági életet is élnek azok, akik otthon évekig csak a négy fal között lennének.

Ha olyan nagy család veszi körül, amelyik segíteni tud a problémáiban és a gondozásában, természetesen az a legjobb megoldás, ha az idős ember otthon marad. De nem mindenki van ilyen kiemelten jó helyzetben.

Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy az életkor kitolódásával egyre inkább nő a demens betegek száma. Ők, mivel gyakran a saját gyermeküket sem ismerik meg, vagy az Alzheimer-kór időnként agresszívvá teszi őket, tönkreteszik családtagjaik életét, ugyanis nem mindig vannak tudatában a tetteiknek, és egyetlen percre sem lehet magukra hagyni őket.

Gyakran szégyenletesnek tartják azt, ha valaki öregotthonba adja a szüleit, de kérdezem én, mi nagyobb szégyen: otthagyni a lakásban és idegenekkel gondoztatni, akik nem tudnak ott lenni velük állandóan, vagy szakemberekre bízni a gondozást és társaságot is biztosítani a szülőnek?

A tanácsom az lenne a családtagok számára, hogy mérjék fel a saját gondozási képességeiket és azt is, hogy mit igényel a szülő. Ezek összevetése nyomán döntsenek a mindannyiuknak legjobb megoldás mellett, kizárva a külvilág ítélkezését és előítéleteit.

Anya, Isten akarja a háborút?

Hogyan beszéljünk a gyerekeinkkel nehéz témákról?

Mindannyian érezzük, hogy nagyon nehéz korszakban élünk: még ki sem hevertük a koronavírus-járvány okozta traumákat, máris egy szomszédos ország háborús híreivel találjuk szemben magunkat. Senkinek nem könnyű ma, de a kisgyermekes szülők dolga különösen nehéz. Hogyan álljunk helyt szülőként, ha magunk is aggódunk, szorongunk a környezetünkben zajló változások miatt? Hogyan beszéljünk gyerekeinkkel a nehézségekről anélkül, hogy túlterheljünk őket? Hogyan lehet segítségünkre istenhitünk abban, hogy megőrizzük lelki alkalmazkodóképességünket?

Szülőként biztosan feltűnt már, hogy gyerekeink olyanok, mint az érzékeny kis radarok: bármennyire is próbáljuk a legjobb arcunkat mutatni, ők pontosan felméri valódi érzelmeinket, és vissza is tükrözik őket.

KEZDD MAGADDAL!

Bizonyára sokan tapasztaltuk már, hogy a legnagyobb kiborulásokat akkor produkálják a gyerekeink, amikor saját lelkiállapotunk is feszült, ideges. Ez fordítva is igaz: ha meg tudjuk őrizni hidegvérünket, nyugalmat és biztonságot sugárzunk, akkor a pozitív érzéseket is át tudják venni tőlünk. Minél kisebb gyerekekről van szó, annál szembetűnőbb ez a jelenség.

Persze mondani könnyű, hogyan legyünk nyugodtak, amikor nap mint nap ennyi nyugtalanító hírral találkozunk! Agyunk ugyanis úgy működik, hogy ha ijesztő híreket hallunk, olyan hormonokat kezd termelni a testünk, amelyek stresszreakciót váltanak ki belőlünk. Ősi, túlélő agyterületünk aktiválódik ilyenkor. Szülőként még könnyebben kialakulhat a szorongás, hiszen a gyerekeinket is ösztönösen védjük. Ez a gondoskodási és védelmi ösztön nagyon erős. Ezért könnyebben megjelenik bennünk a szorongás, könnyebben termelődik bennünk ez a hormonoktól. Ha fél órával később ismét halljuk (majdnem) ugyanazt a hírt, megint beindul ez a feszültséget okozó folyamat, még akkor is, ha ugyanarról van szó, amit már hallottunk. Szeretnénk tájékozottabbak lenni, de a hírek folyamatos nyomon követésével épp ellenkező hatást érünk el: nemhogy biztonságra lennénk, hanem újabb és újabb stresszreakcióra készítjük testünket. Így egyre erősebb lesz a szorongásunk, és a gyerekeinknek is akaratlanul átadjuk.

Ezért a nulladik lépés, mielőtt a gyerekeinkkel bármiről is beszéljünk, az, hogy rendezzük saját lelkiállapotunkat.

Hasonló ez a repülőgépeken elmondott szabályhoz: mielőtt segítenénk a mellettünk ülőnek felvenni az oxigénmaszkot, fontos, hogy először saját magunk vegyük fel, hiszen addig nem tudunk segíteni másnak, amíg mi nem vagyunk jól.

KORLÁTOZZUK MÉDIAFOGYASZTÁSUNKAT!

Semmiről sem fogunk lemaradni, ha naponta csak egyszer olvasunk híreket. Lehetőleg ne este, hiszen akkor a nyugodt pihenésünket veszélyeztetjük. Fontos, hogy semmiképp se a gyerekek jelenlétében menjen a híradó, és a háborúról szóló felnőttbeszélgetéseinket is igyekezzünk olyankorra időzíteni, amikor gyerekeink nincsenek jelen. Ezzel nem tabusítottunk, hanem a gyerekeinket védjük a túl sok, felnőtteknek szóló információtól, amely bennük csak felesleges félelmeket okozna.

Minél inkább ki tudjuk szűrni életükből a felnőttproblémákat, annál több felesleges stressztől óvjuk meg őket.

Emellett figyeljünk saját jólétünkre, hogy a gyerekeink számára is a legjobbat tudjuk nyújtani.

A rendszeres imádsággal pedig letehetjük Isten elé aggodalmunkat, és az ő gondviselésébe vetett bizalommal erősíthetjük meg magunkat. Ha eddig nem volt szokás, elkezdhetünk családként is együtt imádkozni. Nem kell nagy monológokra gondolni, este a vacsoránál vagy egy meggyújtott gyertyánál közösen elmondott pár szó, amellyel kifejezzük hálánkat és Isten segítségét kérjük, sokat jelenthet a család minden tagja számára. Ha

nehéz saját szavainkkal kifejezni érzelmeinket, fordulhatunk a Zsoltárok könyvéhez, hiszen ezek a költemények hétköznapi emberek egyetemes tapasztalatait fogalmazzák meg. Sok zsoltárban ráismerhetünk saját érzelmeinkre:

„Világosságom és segítségem az Úr, kitől félnék? Életemnek ereje az Úr, kitől rettegnék? Ha rám támadnak is a gonoszok, szorongató ellenségeim, hogy marcangoljanak engem, majd megbotlanak, és elesnek. Ha egy egész tábor jön is ellenem, nem fél a szívem. Ha háború tör is rám, én akkor is bizakodom” (Zsolt 27,1–3).

ISTEN AKARJA EZT A HÁBORÚT?

A nehéz témák átszövik mindennapjainkat: még a legkisebb gyerekek is találkoznak saját szintjükön a globális problémák különböző hatásaival. Ezért elkerülhetetlen, hogy beszéljünk velük ezekről a dolgokról. A legfontosabb, hogy mindig csak arra válaszoljunk, amit kérdeznek. Semmi szükség, hogy túl sok részletbe belebonyolódjunk, hiszen csak terheljük őket.

A gyerekek számára a legfontosabb tudat, hogy ők jó világban élnek, amelyben a számukra fontos személyek vigyáznak rájuk. Ez adja a biztonságuk alapját, ezért igyekezzünk ezt megőrizni. Ha szóba jön, elmondhatjuk, hogy a háború rossz, hiszen emberek fájdalmat okoznak egymásnak, hogy Isten nem akarja a háborút, ő azt szeretné, ha békében élnék egymással. Azt is hangsúlyozhatjuk, hogy ő biztonságban van, és mi mindent megteszünk, hogy vigyázzunk rá. Elképzelhető, hogy ennél jobban nem is érdekli majd őt a téma, de az is lehet, hogy heves reakciót, sírást, dühöt vált ki belőle, ami teljesen rendben van.

Kicsik esetében feldolgozhatjuk a nehéz érzéseket mesékkel (pl. népmesékkel vagy tündérmesékkel), hiszen azokban az ősi szimbólumok segítenek számukra megbirkózni a nehéz érzésekkel. Nagyobb gyerekeknél, kamaszoknál már elképzelhető, hogy együtt is követhetjük a híreket, és meg is beszéljük egymással. Az aktív cselekvés is segíthet a félelem oldásában, tehát a nagyobb gyerekeinkkel már közösen készíthetünk össze adományt a háborús menekülteknek, ezzel is átélhetjük, hogy még a legnehezebb helyzetekben is van lehetőségünk a cselekvésre, nem vagyunk teljesen kiszolgáltatottak, és a közöny helyett mindig választhatjuk az együttérzést.

A békéért imádkoztak a SZIKE-sek Szigetlankán

Egy nappal azután, hogy kitört az orosz–ukrán háború, imádkozni hívták az ifjakat a szigetlankai református templomba. A sürgősen összehívott SZIKE-istentiszteleten mintegy százán voltak jelen.

Február 25-én, pénteken 18 órától Rácz Ervin házigazda lelkipásztor, egyházmegyei ifjúsági előadó köszöntötte az egybegyűlteket. Sürgősen kellett összehívni az „imárcosokat”, és sokan válaszoltak is a hívó szóra. Fontos dolgot tesz az, aki imádkozik ilyen helyzetben, nem szabad a tettel ellentétes irányba beállítani: életünk lelkileg akkor egészséges, ha az ima és munka, ora et labora ritmusában zajlik. Ugyanakkor a sürgősen összehívott alkalom, talán nem véletlenül, éppen a kommunizmus áldozatainak emléknapjára esett: erre gondolva, nem szeretnénk azt sem, ha hidegháborút, azt sem, ha nyílt háborút tapasztalnának meg ifjaink! – ezért imádkoztak.

Jobb Domokos ombodi lelkipásztor, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület ifjúsági előadó tanácsosa a bibliaolvasó kalauz szerinti napi ige alapján hirdetett igét.

A háború azóta tart, amióta az ember evett a fáról, és az Istent a háta mögött akarta, és amióta az első testvérpár vitájából halál született. Imádkozunk azokért, akik egymást lövik! Költözzön szívükbe békeség! Tudjuk megmutatni azt, hogy Krisztusban vagyunk, és hogy benne életünk van, bármi történjék is, tudjunk úgy élni a világban,

hogy látszódjék: hozzá tartozunk – szólította fel a gyülekezetet a prédikátor.

Dr. Király Lajos esperes egy kárpátaljai lelkész gondolatait hozta, átéreztetve az ottani helyzetet: „Eddig olyan távolinak tűnt a háború, most pedig egyik pillanatról a másikra egy szuperhatalommal állunk hadban. Az eseményeket látva sokunk szívében félelem uralkodott el. Személyes dolgaink féltésén túl leginkább szeretteink életét féltjük. Megfogalmazódik bennünk a kérdés: Mi lesz az országgal? (...) Ha máskor nem is, most igazán érezzük, milyen kicsik is vagyunk, és vannak dolgok, amikbe nem tudunk se beleszólni, se megváltoztatni, csak elszenvadni tudjuk őket. Azonban mi, keresztyének ismerünk valakit, akinek van hatalma megállítani a háborút és a zaklatott, háborgó emberi szívekbe békeséget adni! Ez a valaki a mi Urunk Jézus Krisztus, akinek kezében van minden hatalom

mennyen és földön. (...) Az életben vannak dolgok, amiket csak Isten előtti megállással, imádsággal, könyörgéssel lehet megnyerni. A pánik helyett arra hívok és biztatok mindenkit, hogy köszönjük azoknak, akik távolról aggodalommal figyelik helyzetünket, helyzetünk alakulását, és értünk imádkoznak. Kérlek titeket, testvéreim, ne szűnjetek meg értünk imádkozni! Köszönjük!” – tolmácsolta Kolozsy András kárpátaljai, nagydobronyi lelkész gondolatait az esperes.

Nagy Erika egyházmegyei missziói előadó arra kérte a jelenlevőket, fogják meg egymás kezét, imaláncot alkotva vezetett az imádságban.

Az alkalom végén további imádságra és segítő tettekre szólítottak fel a lelkipásztorok. A Szatmári Református Egyházmegye Szeretetszolgálatán keresztül is lehet segíteni a menekülteken.

RÁCZ ERVIN

Néhány gondolat a háborúról és békéről

Nem hiszem, hogy az elmúlt hetekben lett volna olyan felelősen gondolkodó ember, akit nem rendített meg az Ukrajnában zajló háborúról a média által közvetített információáradat kép- és hanganyaga.

Szerénytelenség lenne tőlem, ha állást foglalnék a konfliktusban, hiszen sem biztonságpolitikai, sem politikaelemzői végzettségem nincs. Pusztán gondolkodó emberként van véleményem a tragikus eseményekről. Ennek a véleménynek szeretnék az alábbiakban röviden hangot adni.

A Magyar értelmező kéziszótár a háború címszó alatt a következő két magyarizációt adja: „államok vagy társadalmi csoportok között hadseregekkel vívott fegyveres harc”, illetve „ellentétes érdekek között dúló küzdelem”. Érzésem szerint a definíció második fele, ennek kulcsszava – *érdek* – minden háborús konfliktus eredője. Nyilván mindkét fél részéről az érdek sokrétű lehet. Lehet geopolitikai, vegytiszta politikai, gazdasági, ideológiai s még jó néhány szempont szerin-

ti érdek. Az érdek mögött pedig nem csupán egy személy áll, hanem egy egész hatalmi struktúra. Ez a tapasztalás bennem akkor fogalmazódott meg, amikor határainktól több ezer kilométerre alakultak ki háborús tűzfészkek. Emlékezzünk az iraki, szíriai, líbiai, afganisztáni vagy még korábban a vietnámi, koreai háborúkra. Ezek mindegyikében a demokrácia, illetve kommunizmus „exportja” volt a meghatározó „érdek” Amerika és a Szovjetunió számára. A pusztítás, az áldozatok száma semmivel sem volt kisebb, mint amiről nap nap után értesülünk. Számomra ebben az a legelszomorítóbb, hogy akkortájt nem volt olyan egységes a nemzetközi kiállás. S az ottani szenvedőkért az összefogás sem volt olyan példaértékű, mint ma ezt látjuk. Márpedig ilyen drámai helyzetekben sem ajánlott a kettős mérce!

A háborús konfliktusok megoldása béke-teremtéssel valósítható meg. Viszont őszintén ki kell mondani: a béke-teremtés sem jelenti mindig mindkét fél számára a tárgyilagos, egyértelmű megoldást. Elég a trianoni bé-

keszerződésre gondolnunk! Nem beszélve a háborús jóvátételek kérdésköréről!

Zárásképpen szabad legyen egy utolsó gondolatot felvetnem. A háborús eseményeknek megvan a sajátos pszichózisuk. Ezt találójában senki sem fogalmazta meg, mint Ady *Krónikás ének 1918-ból* című versében: „Szegény emberek ölnek és csak ölnek / S láz-álmaikban boldogan békülnek, / S reggelre kelvén megint megdühülnek, / Kárhoznak, halnak, vadakká törpülnek. // Halál-mezőkön bitófák épülnek, / Nagy tetejükre kövér varjak ülnek, / Unják a hullát, el-s vissza-röpülnek, / De az emberek meg nem csömörülnek.”

Ebből az apokaliptikus helyzetből nincs más kiút sem hívőknek, sem hitetleneknek, mint végre megérteni a Szentírás „béke-teremtő üzenetét”: „Kinek szíve reád támaszkodik, megőrzöd azt teljes békében...” (Ézs 26,3)

Érdemes lenne ezen elgondolkodniuk a mindenkori ész- és igazságosztóknak, minden *érdeket* kizárva.

VARGA KÁROLY

A nagyváradi Biblia-csodáról

A 14 kötetes kézzel másolt Biblia bemutatója Váradon

Ahogy a református alapítású egyetem lépcsőjén sétáltam az Amfiteátrum előadóterem felé, úgy léptem egyre inkább fizikailag felfelé, lelkileg pedig visszafelé, egyfajta időutazásban a 16. századi Nagykárolyig, Károli Gáspár szülővárosáig.

Majd a 17. századi Nagyváradra röppent emlékező lelkem, ahol a Szenci Kertész Ábrahám által kimunkált Váradai Biblia (1661) került ki a nyomdából. Most itt, 2022. március 4-én a Partiumi Keresztyén Egyetemen bemutatott kézzel másolt (Covid-)Biblia miatt adtam hálát az élő Igének, hogy éltető beszédét harmadjára is odaadta e drága partiumi föld népének, és Váradot ismét bejegyezte a magyar bibliakiadás gazdag történetébe.

A 14 kötetes, 1100 szorgos kéz által a Covid-járvány idején, egy év alatt (2020. szept. – 2021. szept.) másolt különleges Bibliának nemcsak ünnepélyes bemutatóján vehettem részt, hanem egyben a szolgálatba állítás és gyülekezeti bemutató körútra bocsátás felemelő pillanatainak is részese lehettem. Olyan csendes csodának, ami zajoktól és háborús rettenetektől felvert-felkavart napjaink légkörében a mennyei, krisztusi békesség felüdítő valóságát jelenti. Isten áldott Lelkének és a kőszájként megálló Igének cselekvő jelenlétében.

Az online közvetítéssel a világhálón közreadott ünnepségen, az egyetem teljesen megtöltött Amfiteátrumában házigazdaként köszöntötte a jelenlévőket és az online érdeklődőket dr. Pálfi József rektor, református lelkipásztor, elmondva: „Tavaly pontosan ugyanitt emlékeztünk meg a Váradai Bibliáról, amelyen eleink 360 évvel ezelőtt dolgoztak, abban az időszakban, amikor két világhatalom csapott össze, és annak fojtogató mindennapjaiban az emberek csak felfelé tudták fordítani a figyelmüket, egyedül a mindenható Isten felé. Jóleső érzéssel olvastam a közzelmúltban – és büszke is vagyok rá, hiszen testvérhúgomról van szó – a nagykárolyi híradást, miután bemutatták a kézzel írt köteteket, amelyek most itt vannak előttünk. Jól esik az embernek ránézni, kézbe venni, hiszen különleges, tettekben is megvalósuló formája ez a lelkész missziójának. Istennek legyen hála, hogy ezt most kézbe vehetjük.”

Rámutatott, hogy a kötetek 1100 másolója közösséget teremtett, „egy látható és egy láthatatlan egyházat”. Hozzáfűzte: „Nem a szószéki beszédnek, hanem a konkrét tetteknek és cselekvésnek van ma az ideje.”

Csúry István királyhágómelléki püspök igei köszöntése után dr. Békefy Lajos lelkipásztor, közíró vázolta fel a kézírásos Biblia keletkezéstörténetét. Az út gyors és rövid volt. A svájci St. Gallen református gyülekezetétől és lelkészétől, Uwe Habenichttől indult el és lett ösztönző példává több cikk nyomán (2020. július). Nagyváradon két hónap múlva már döntés született: Dénes István Lukács generális direktor és Vinczéné Pálfi Judit egyházfőtanácsos lelkész 2020. szeptember 18-án kiadott körlevelükben bibliamásolásra hívták Királyhágómellék és Erdély református népét. Sokan jöttek, akik megértették a világhárványra vonatkozóan: „Áldásul volt nékem a nagy keserűség” (Ézs 38,17). 1100 lélek és kéz újrabetűzte, átelmélkedte az élet értelmét és az üdvösség titkát jelentő szent ígéket. Másolás közben növelték bibliaismeretüket, visszaemlékezhetek családi példát nyújtó református őseikre, akiknek napi eledelük volt a Szentírás.

Felidéztem köszöntőmben a svájci lelkész, U. Habenicht üdvözlő szavait: „Lenyűgött a hír, hogy mennyire nagyot alkottatok. Ez a projekt nálatok és nálunk is megmutatta: mindennapi kenyerünk a Biblia.” Szeretettel és tisztelettel emlékeztem meg számos ottani gyülekezetben végzett vendégszolgálatom nyomán a fontos tanulságról: Királyhágómellék és Erdély református népe a Biblia népévé lett századok során, s azt kívántam, legyen a kézzel másolt Covid-Biblia a nép Bibliájává.

A kézíratos Biblia fontos missziói jelentőségéről a generális direktor szólt. Dénes Ist-

ván Lukács kiemelte: „A Szentírás kézzel másolása misszió. Olyan misszió, amely tárgyánál fogva a múltba tekint, ugyanakkor építi a jelent, és miközben végigjárja a gyülekezeteket, megmutatja közösségépítő szerepét.”

Tartalom és forma szép egységét taglalta a 14 kötetet valóban művészi kötésbe öltöztető Kurta József lelkipásztor, a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet könyvtárosa. Úgy fogalmazott, hogy a munka egésze során „nemcsak a lapokat sikerült összekötni, hanem a történetet is a közösséggel”. A Bibliát a ma egyházával, a másolókat az Igével.

Hevesi István, a nagyváradi csillagvárosi gyülekezet főgondnoka és Arday Erika lelkész arról szólt, mit jelentett nekik a Biblia fejezeteinek másolása.

A főgondnok így fogalmazott: nagy dolog volt a másolás, mert eközben „nemcsak egy szöveget írok egy könyvből, hanem magát az ígét, Isten szavát. Megkerestem hozzá a legszelbenn író tollat, piszkozaton próbálgattam, hogy néz ki, persze sehogy sem tetszett. Végül rájöttem, nem is a külalak a lényeg, hanem az, hogy mit írok. A másolt Biblia tulajdonképpen egy gyülekezet, ahol nem az arcával van jelen mindenki, hanem írásával. Hüen tükrözi ez, hogy bár sokfélék vagyunk, egy úton haladunk, Isten felé, Jézus Krisztus által vezetve”.

Az előadóterem elnökségi asztalán, majd az Amfiteátrum előcsarnokában mindenki megtekinthette, lapozgathatta a 14 csoda-kötetet. Az egyes kötetekhez Kozma Gyula karnagy-kántor készített gyönyörű előlapokat. Mindegyik könyv elején található egy írás, amely röviden összefoglalja, hogy miért másolták le a Bibliát, miért is lett ez Covid-Biblia.

Vinczéné Pálfi Judit, a váradai kézzel másolt Biblia megszületésének szíve-lelke köszönetet mondott mindazoknak, akik valamilyen formában hozzájárultak a kötetek bemutatásához és létrejöttéhez.

Gyülekezeti bemutató útjukra így indította a Bibliákat: „Abban bízom, hogy amikor a kézzel másolt Biblia missziós útja elkezdődik gyülekezeteinkben, majd mindannyian megérezzük, mennyire nagy szükségünk van Isten igéjére.”

A hallottakat a Fuvalom Énekegyüttes élményszerűen mélyítette el emlékeztünkben gyönyörű 16–17. századi énekek vokális és instrumentális előadásával. Istennek nagy hála, embereknek s Királyhágómellék református népének nagy-nagy köszönet mindenért!

Hálaadás és örömnep

– Átadták az Árva Bethlen Kata Református Óvodát

A harmadik olyan református óvodát is felavatták Szatmárnémetiben, amelynek megépítését a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Program keretében támogatta a magyar állam. Az Árva Bethlen Kata Református Óvoda új épületét a Szamos-negyedben adták át március elején.

A GYERMEKI LÉLEK ÉPÍT

A Bethlen Gábor téri református templomban Csúry István hirdette az ígét Máté evangéliuma 18. részének első öt verse alapján. Zavart, nehéz, beteges világban élünk, a szomszédban háború dúl, ahol torzszalkodás van, sokszor testvér a testvérral néz szembe, az emberek nem akarják hallani a szót, mintha megzavarodtak volna – mondta az igehirdető, majd hozzátette: az ige közel visz bennünket a gyermekekhez, a gyermeki lélek szebbé akarja tenni a jövőt, és elfogadja a felé nyújtott kezet.

„A gyermekeink, unokáink jövője a tét, s mindent meg kell tennünk értük. Mi megtettük a magyar kormány óvodaépítési támogatása révén. Nemcsak prédikálunk, beszélünk róla, hanem amikor ajtók nyíltak meg, éltünk is a lehetőséggel. Évekkel ezelőtt elkezdődött a bölcsőde- és óvodaépítési program, mely által sok mindent megmenthetünk, megmentjük az anyanyelvet. Szatmárnémetiben, azt kell mondjam, össze kell szedjük magunkat, többen is tanulhatnának magyar iskolában, ezzel továbbvíve kultúránkat” – fogalmazott Csúry István.

Az igehirdetés után Bogya-Kis Ferenc lelképásztor köszöntött: „Hálaadás és örömnep ez, hiszen új óvodaépületbe költözhetnek a gyerekek. Amikor 2000-ben megnyitották az első református óvodát, az Árva Bethlen Kata Óvodát Szatmárnémetiben, a szülők már akkor megfogalmazták, hogy szeretnék, ha napközi programú lenne.

A reformáció 500. évfordulójának évében tudtuk meg, hogy az egyházközség is felkerült az egyházkerület listájára, melyen a magyar kormány által finanszírozott óvodaépítési projektek vannak. A kezdeti apróbb fennakadásokat sikerült megoldani, majd a versenykiírást megnyerő Tarr&Tarr Kft. elkezdte a kivitelezést. Két terem, mosdó, ebédlő és orvosi szoba kapott helyet.

Az új épület 50 gyermek befogadására alkalmas, és hamarosan az óvoda gyerekei át is költöznek az új épületbe, hogy belakják azt, s igazi otthonukká válhasson. A napközi udvarán egy korszerű játszótér alakították ki a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége támogatásával” – mondta a házigazda lelképásztor.

ISTEN AJÁNDÉKA: TÉR ÉS IDŐ

„Az óvodaavató hangulatára rányomta a bélyegét, hogy riadt szemű gyerekek és zavarodott édesanyák tekintetével szembesülünk mind a román–ukrán, mind a magyar–ukrán határon. A háborús borzalom és az óvodaátadás ünnepe között úgy lehet összefüggést keresni, hogy az ide járó gyerekek az anyanyelven, a mesevilágon keresztül kötelezik el magukat a magyarság és a magyar nemzet iránt, és ez a magyarság most határoktól függetlenül egy nemzetként mozdult meg, hogy segítséget nyújtson a bajban levőknek” – mondta Grezsa István, a Kár-

pát-medencei Óvodafejlesztési Program összehangolásáért is felelős miniszteri biztos.

Jelen volt Farkas Zsolt egyházkerületi tanácsos, aki kerületi szinten az óvodaprogramot koordinálja. 26 óvodát sikerült építeni vagy újítani az egyházkerületben. Ez csodálatos!

A Szamos-negyedi református egyházközség tulajdonában lévő bővített és felújított épület két csoportnak, mintegy ötven gyereknek nyújt magas színvonalú oktatási lehetőséget. A bővítéssel együtt 263 négyzetméter hasznos területű felújított épület beruházásának összértéke 75,5 millió forint volt.

Az építkezés elindításakor derült ki, hogy nagyfeszültségű vezeték miatt nem épülhet ott az óvoda, ahová tervezték. Ezért az utca (Inanului) másik oldalán, a diakóniai központ felújításával és kibővítésével alakították ki az intézményt.

A hálaadó ünnepségen a továbbiakban dr. Király Lajos, a Szatmári Református Egyházmegye esperese a szent térről és szent időről beszélt.

Kereskényi Gábor, Szatmárnémeti polgármestere elmondta, az óvoda átadása is üzeni, van jövő. Póti Eduárd, a Szatmárnémeti Református Gimnázium igazgatója hangsúlyozta: fontos, hogy a gyerekeket magyarul tanítsák, és az őseink által ránk hagyott református szellemben neveljék őket.

REFSZATMAR.EU

Ideiglenes műemléki védelmet kapott a Várad-olaszi református templom

A Területi Műemlékvédelmi Bizottság felterjesztette műemlékké nyilvánításra a nagyváradi Ezredévi emléktér 40. szám alatti református templomot. A felterjesztés nyomán a Nagyváradi-olaszi Református Egyházközség temploma egyéves ideiglenes műemléki védetség alatt áll.

Dénes István Lukács, a várad-olaszi református egyházközség parókus lelkésze elmondta: már régóta felmerült a presbitériumban a műemlékké nyilvánítás kérdése, de csak most érkezett el ennek a pillanata, miután

elkészültek az épület felújítási tervei. Az egyházközség ugyanis szeretne minél átfogóbb és szakszerűbb felújítást végezni az épületen, és egy műemlék épület esetében sokkal több pályázati lehetőség van finanszírozást lehívni erre a célra.

A református templom műemlékké nyilvánítása kapcsán felmerül az a kérdés, hogy ez mennyiben akadályozza, illetve hátráltatja a nagyváradi önkormányzatot abban, hogy megvalósítsa azt az erősen vitatott elképzelését, hogy új utat vágjon az Ezredévi emléktéren, a református templom közvet-

len közelében. A hírre máris reagált az önkormányzat.

Florin Birta polgármester a Bihoreanul hetilapnak nyilatkozva elmondta: „Ha a kulturális minisztérium műemlékké nyilvánítja az épületet, akkor egyértelmű, hogy nem fogjuk tudni ott keresztülvágni az utcát, és más megoldásokat fogunk keresni. A történelmi és a megvalósíthatósági tanulmányért felelős kollégáim meg fogják vizsgálni a lehetőségeket. Ha nem lehet megcsinálni, akkor nem is fogjuk megcsinálni” – fogalmazott.

ERINTO.RO

Világimanap

A keresztény nők világimanapjának története visszanyúlik 1887-re, amikor az Amerikai Egyesült Államokban keresztény nők kis csoportja egy külön napot szentelt a közös imádkozásnak egy közös célért.

A keresztény nők egyre többen, több helyen, több felekezetből kapcsolódtak be a közös imádkozásba. Jelenleg a keresztény nők világimanapja a legnagyobb ökumenikus mozgalom világszerte, földgolyónk hét különböző régiójában ünneplik. A hét régió: Afrika, Ázsia, Csendes-óceáni térség, Európa, Karib-térség és Észak-Amerika, Közel-Kelet, Latin-Amerika.

Idő, CÉL, FORMA

A világimanap időpontja március első péntekje. A mozgalom célja a közös imádkozás, az egymásért imádkozás, mottója: „Tájékozódva imádkozni – imádkozva cselekedni”.

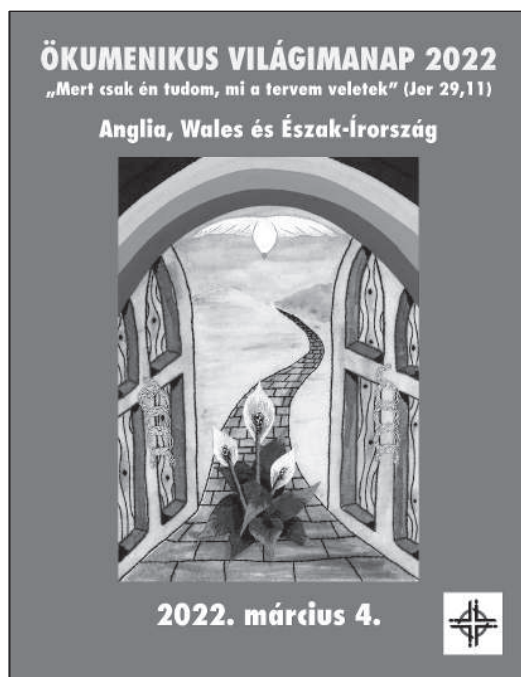
A világimanapot meghatározott témájú és liturgiájú istentisztelet formájában ünneplik meg. A témát közösen határozza meg a Nemzetközi Világimanapi Bizottság, a hét régió képviselői. Az istentisztelet rendjét, a bibliai igéket, az imádságokat minden évben más-más ország különböző felekezetű keresztény asszonyai választják, írják. Az istentisztelet ökumenikus jellegű, az illető ország keresztény felekezeteinek hagyományait ötvözi. Az istentisztelet különlegessége, hogy keretében megjelennek különböző női sorsok, életrajzok, amelyek az illető ország lakóinak életét jellemzik, megható, együttérzésre indító élettörténetek. Az istentisztelet rendje mellett a szervezők összeállítanak egy háttéranyagot is, amely bemutatja az országot, kultúráját, lakosságának életét.

Így valósul meg a világimanap célkitűzése: megismerjük a világban élő keresztény testvéreinket, együtt imádkozunk velük, imádkozunk értük, imádkozunk egymásért, és megtapasztaljuk a közös imádság erejét. Keresztény testvéreink életének megismerése kitágítja látóhatárunkat, és a cselekvés új utait mutatja meg számunkra is.

A világimanapi istentisztelet ökumenikus, és jó alkalom a közeledésre, nemcsak több gyülekezet, hanem több felekezet is együtt tud ünnepelni.

Ez a másik célja a világimanapnak: a közös ünneplés, közös imádkozás által megélni az egyház egységét, az összetartozást, hogy mindnyájan a Krisztus testét alkotjuk.

Az utóbbi években egyre bővült a világimanapot ünneplő közösségek, gyülekezetek száma kerületeinkben. A városokban, ahol több felekezet él együtt, ökumenikusan tartják, máshol a gyülekezetek közösségében, de bekapcsolódnak a közös imádkozásba.

A BÉKESSÉG TERVE

Az idei év liturgiáját Anglia, Wales és Észak-Írország keresztény asszonyai fogalmazták meg, a reménység jegyében. Jeremiás könyvéből, a fogságban élőknek küldött levélből választották az igét:

„Mert csak én tudom, mi a tervem veletek... békességet és nem romlást tervezek, és reményteljes jövőt adok nektek” (Jer 29,11).

Isten népe száműzetésben él, a babiloni fogságban, ott kapják meg Jeremiás próféta levelét, amelyben Isten tervét hallhatják a jövőre vonatkozóan. Isten terve Júda népével nem az, amire számítanak, amit várnak, nem a gyors szabadulás. Isten kitartást és bizalmat kér népétől, mert terve van velük, amit ők még nem láthatnak, nem tudhatnak, de Istennél már készen van.

Különösen aktuális ez az ige ma, amikor egy szomszédos országban háború tört ki, emberek ezrei menekülnek a háború elől, hagyják el otthonukat, javaikat, egész felépített életüket, hogy idegen földön keressenek menedéket, és nem tudják, visszatérhetnek-e

valaha szülőföldjükre. Isten igéje azt üzeni, a jövő Isten kezében van, a szenvedés ideje, még ha hosszan tart is, de behatárolt, Isten tudja a végét, és az ő terve a békesség, a reményteljes jövő.

A választott ige és az egész istentisztelet arra bátorít, hogy a szenvedések idején helyezzük bizalmunkat Istenbe, kapaszkodjunk Istenbe, mert nála van a szabadulás!

A világimanap keretében három nő a személyes történetén keresztül mutatja be, milyen jellegzetes, sok embert érintő problémákkal küzdött meg – szegénység, félelem és elszigeteltség –, mit jelent kirekesztett, perifériára szorult emberként élni ebben az országban. És azt is, hogyan valósult meg Isten terve az életükben, hogyan hozta el Isten számukra a szabadságot, a békességet, egészen váratlan módon.

IMA, AMI ÖSSZEKÖT

Az ajánlott énekek közül kiválasztott és erre az alkalomra lefordított ének Bernadette Farrell Longing for light (Fényedre vár) című dala; minden kérése időszerű mostani helyzetünkben, sokan könnyek között énekeltek.

Az imádságok összekötnek bennünket Istennel, egymással, és mi bízunk Isten ígéretében: „Ha segítségül hívtok, és állhatatosan imádkoztok hozzám, akkor meghallgatlak benneteket” (Jer 29,12).

A világimanapra mindig készül egy címlapkép, amely a témát szemlélteti. Az idei címlapkép hímzéssel, rátéttel és fémmunkákkal kombinált műalkotás, a szabadságot, igazságosságot és békét ábrázolja. A szabadság nyitott ajtóként jelenik meg egy végtelen, tág tér felé vezető ösvényen; az igazságosságot az elszakadt láncok jelképezik; Isten békességét és a megbocsátást pedig a békegalamb és a kövezen áttörő békeliliom. Fölötte a Noé történetéből vett szivárvány, amely a mai napig a szabadság, megbékélés, Isten mindenre kiterjedő szeretetének jelképe.

SZÁNTHÓ JÚLIA,
A Romániai Világimanapi Bizottság munkatársa

Múlt, jelen és jövő Istene!

Gondolataink most az Ukrajnában és a környező országokban élő testvéreink körül forognak.

Értük könyörgünk, akik félelemben és reménytelenségben töltik napjaikat.

Imádkozunk azokért, akik szerettüket elveszítették a harcokban, és azokért, akik menekülni kényszerülnek.

Kérünk, vess véget a gyűlölködésnek, a háborúnak.

Adj bölcsességet az államok vezetőinek, hogy döntéseikkel a békét munkálják!

Imádkozunk a világ minden más régiójáért is, ahol konfliktusok vannak, ahol béktelenség vagy elnyomás uralkodik.

Imádkozunk, hogy a kiengesztelődés győzze le a gyűlöletet, a béke diadalmaskodjon minden háború felett, és a remény váltsa fel a kétségbeesést.

Imádkozunk, hogy a világgal és velünk kapcsolatos terveid beteljesüljenek!

Istenünk, a te nagy irgalmadban bízva kérjük, hallgasd meg imádságunkat! Amen.

Jézus szenvedése orvosi szemmel

Fájdalmak férfja és betegség ismerője

Sok keresztény használja a kereszt szimbólumát, arról azonban a mai embernek már kevés fogalma van, mit is jelentett valójában a keresztthalál, ez a római kivégzési mód.

Számos történész és orvos munkája nyomán nagyjából rekonstruálni lehet, hogy pontosan mit álltak ki az így kivégzett emberek, közöttük a legismertebb, a názáreti Jézus. Az ő szenvedését követjük végig az alábbiakban orvosi szempontból.

Az evangéliumok viszonylag szűkszavúan beszélnek erről, hiszen megírásuk korában a Római Birodalom minden alattvalója pontosan tisztában volt a keresztthalál mibenlétével, látott már ilyet – ma azonban érdemes részletesen áttekintenünk.

A VÉRIZZADÁS (HAEMATOHYDROSIS)

Jézus testi és lelki szenvedése halálának előestéjén, a Gat-Semané („Olajprés”) nevű kertben kezdődött. Az evangéliumok beszámolnak arról, hogy az utolsó vacsora utáni éjjelen Jézus elkezdett „rettegni és gyötrődni” (Mk 14,33), „és haláltusában lévén buzgóságosabban imádkozék; és az ő verítéke olyan vala, mint a nagy vércseppek, melyek a földre hullanak” (Lk 22,44).

A képzettségére nézve orvos Lukács leírása a szakmájabeliek által ma is ismert jelenségre utal. A vérizzadás (haematohydro-sis) csak különösen erőteljes stresszhelyzet, szorongás esetén lép fel. A verejtékmirigyek körül ugyanis összetett véredények hálózata található. „Nagy stressz esetén ezek a véredények erőteljesen összehúzódnak” – magyarázza dr. Frederick Zugibe főorvos, a halál előtti folyamatokkal foglalkozó kutató a Trinity Pictures által készített *Crucifixion* című ismeretterjesztő filmben.

Majd, amikor a fokozott szorongást felváltja a beletörődés, ezek a hajszálerek az elpattanásig tágulnak, a vér bejut a verejtékmirigyekbe, ezek pedig megrepednek, és igen nagy mennyiségű verejtéket termelnek, amely a vérrel együtt jelenik meg a bőr felszínén. A heves izzadás nagy fokú folyadékvesztést és némi vérvesztést is okoz: Lukács szerint Jézus véres verítéke nagy cseppekben hullott a földre.

A jelenség meglehetősen ritkán fordul elő. Ennek az az oka, hogy ennyire erőteljes szorongás, stresszhelyzet csak kevésszer éri az embereket.

A vér- és nagy fokú folyadékvesztés, az átvirrasztott éjszaka okozta kialvatlanság, majd a hajnali hat óra körül megtartott pert lezáró halálos ítélet okozta további lelki stressz miatt dr. Zugibe szerint Jézus fizikai állapota

már ekkor szükségképpen romlani kezdett. Ezt csak tovább fokozta, hogy az ítélet kihirdetése után fogvatartói megverték és leköpdösték.

KORBÁCSOLÁS RÓMAI MÓDRA

Ez a bántalmazás azonban jóval elmaradt a néhány óra múlva következő korbácsolás szenvedéseitől. A római ostromzás során az elítéltet egy oszlophoz kötözték, karját a magasba nyújtva, arccal az oszlopnak, teljesen meztelenül. Jézus esetében ez nagy nyilvánosság előtt történt, így a megszegyenülés pszichikai súlyát is figyelembe kell vennünk.

Az ítéletet két katona végezte el, felváltva ütve az úgynevezett flagrummal. Ez a rövid nyelű korbács két ágban végződő bőrszíjakból állt, amelyek végén mogyorónyi ólomdarabok vagy éles birkacsontok voltak. Ezek behatoltak a bőrbe és a húsba, és a korbács visszahúzásakor felszakították azt, rendkívül erős vérzést okozva. Az ütések módszeresen a vállaktól lefelé egészen a lábszárakig mérték ki, így a megkorbácsolt hátán és lábán gyakorlatilag nem maradt ép terület a bőrön.

A zsidó törvény és hagyomány ugyan legfeljebb 39 csapást engedélyezett, s egyes tradíciók szerint Jézusra is ennyi ütést mértek, ám ezt az evangéliumok beszámolóit nem erősítik meg. A názáretit rómaiak korbácsolták meg, akiknél nem volt felső határ: a csapások száma egyes esetekben a százat is elérhette, csak arra voltak tekintettel, hogy a halálraítélt még ne haljon meg.

Dr. B. Smalhout holland orvosprofesszor szerint „az elítélt bőrének ily mértékű megromcsolása és izomszövetének ily mértékű összezúzása súlyosságában összehasonlítha-

tó az egész testfelület nagyon mély megégésével”, ami néhány órán vagy napon belül önmagában is halálos. „Ilyenkor általában már nem maradt bőr az áldozat hátsó részén, és többnyire eszméletlenül függött a kötélén, nagy vértócsával körülveve” – írja Smalhout (Ecce homo, *Kapu* 1993/3.).

A MEGFESZÍTETT

A keresztre feszítés kivégzési módját a rómaiak a perzsáktól vették át, de jelentősen megváltoztatták, szinte tudományos gondal tökéletesítették olyan módszerré, amely maximális fájdalom előidézését és a haláltusa időtartamának adagolhatóságát tette lehetővé úgy, hogy közben ne következzen be eszméletvesztés, amely csillapíthatná a fájdalmat, vagy meggyorsítaná a halált. A klaszikus római írók, például Cicero és Seneca megegyeztek abban, hogy ez a kivégzések között a legszörnyűbb halálmód. Az aprólékos figyelemmel kigondolt és kikísérletezett módszerhez külön eszközöket gyártottak.

A 15-20 centiméter hosszú, 8-9 milliméter széles, külön erre a célra készült szegeket a közhiedelemmel ellentétben nem a tenyéren ütötték át, mivel az nem tudta volna megtartani a test súlyát, mert szétszakadt volna, hanem pontosan a csukló közepénél, ott, ahol a kézfej átmegy a csuklóba, a hüvelykujj dombja alatt. A kézgyökcsontok ezáltal kifícamodtak és eltolódtak, de nem zúzódtek össze. A csontok elmozdulásával járó fájdalom a csuklótörés vagy -ficam fájdalma volt, ezenfelül a szög érintette vagy roncsolta a nervus medianus nevű ideget is.

(Folytatás a 15. oldalon)

Jézus szenvedése...

(Folytatás a 14. oldalról)

Az ilyen idegsérülés a létező egyik leghevesebb fájdalommal, úgynevezett égő idegfájdalommal jár együtt. Dr. Zugibe elmondása szerint az ezen a ponton golyótól vagy repesztől megebesült második világháborús sérülteknél még morfiummal sem lehetett a fájdalmat csillapítani, hanem sokszor csak a gerincoszlopon végzett műtéttel sikerült megszüntetni.

Ezután a keresztet függőleges helyzetbe emelték, ami által az elítélt teljes testsúlya a három szögre nehezedett.

A halál azonban nem emiatt következett be, hiszen ezek kevés vérvesztéssel járó, nem halálos sebek voltak. A felfüggesztett test mellkasa a kezeken lógó teljes testsúly miatt annyira kifeszült, hogy az elítélt csak belélegezni tudott, a levegőt nem tudta kifújni.

Ha a lábai nem kissé meghajlítva lettek volna felszögezve, az elítélt fél órán belül megfulladt volna. Ez azonban nem szolgált volna a rómaiak érdekeit. Így viszont a biológiai életöztön ellenállhatatlan készítésétől sarkallva az áldozat pokoli fájdalom árán lábával felnyomhatta magát, csökkentve a mellkasára és karjaira nehezedő súlyt, és kifújhatta jobban a levegőt. Így csak szenvedése hosszabbodik meg: újrameződik a fulladás és a görcs. Még két napig szenvedő keresztre feszítettről is van híradás. Elfelejtjük tehát a legtöbb evangélium-film mozdulatlan Megfeszítettjét is.

ÉRDEKES ADALÉK

Jézus különösen gyors halálával kapcsolatban a Szent Pál Akadémia bibliafordító bizottságának tagjai érdekes adaléokra hívják fel a figyelmet. Az ezt leíró részekben a görög szöveg mintha azt sugallná, hogy Jézus egy nagyon hangos kiáltással tudatosan „kibocsátotta / kidobta lelkét” (Mt 27,50).

A feltételezés szerint Jézus halála saját döntése folytán akkor következett be természetfeletti módon, amikor ő akarta. Halála előtt közvetlenül még beszélt, tehát az eszméletvesztéssel járó teljes hypovolaemiás sokkos állapot még nem állhatott be, így ez nem okozhatta közvetlenül a halálát. Mindezzel egybevág saját korábbi nyilatkozata is: „Azért szeret engem az Atya, mert én letezem az életemet, hogy újra felvegyem azt. Senki sem veszi azt el éntőlem, hanem én teszem le azt magamtól. Van hatalmam letenni azt, és van hatalmam ismét felvenni azt” (Jn 10,17–18).

DR. GALÁNTAI ORSOLYA BELGYÓGYÁSZ SZAKORVOS,

RUFF TIBOR TEOLÓGUS, HETEK.HU

Nagy Szabaduló? Nagy Szabadító!

„A tömeg összcsoportosításának nincs annál egyszerűbb módja, mint közhírré tenni, hogy egy bizonyos időpontban egy bizonyos helyen valaki megpróbál valamit, s ha ez nem sikerül, az életével fizet.” Harry Houdini

– Doki, döntöttem, ma este is fellépek.
– Mester, jól meggondolta? Begyulladt vakbéllel?!

– A nézők a Nagy Houdinire kíváncsiak, csak nem képzeled, hogy cserben hagyom őket?! – így a Mester.

– De az ön produkciója tökéletes erőnlétet igényel! A saját jól felfogott érdekében kérem, mondja le az előadást! – az orvos esdeklő tekintettel nézett a Mesterre.

– Kár a gőzért, doki. Megmondtam, hogy megcsinálom. Miért éppen most ne csinálnám meg? Egy kis láz meg gyomorfájás még nem a világ. Maguk, orvosok mindig rémeket látnak.

– Hát jó, de a felelősséget nem vállalom érte. Látom, úgyszólván hiába beszélek – legyintett bosszúsan a doktor, de a Mester hajthatatlan maradt:

– Egész életemben mindig magam vállaltam felelősséget a dolgaimért. Naponta nézek szembe a halállal, nem félek tőle, mert tudom, hogy mindig sikerül legyőzőm.

*

Az előadást nem fújták le, a nézőtér zsúfolásig megtelt.

– Ez az, nagyszerű, egyetlen szabad hely sincs! Igen, a közönség, amely mindig téged akar látni. Hát hogy is hagyhatnád őket cserben?... Csak ne hullámszöveg annyira minden körülöttem... és az a rettenetes fájdalom ne lenne a gyomrodban!... De megcsinálod... akármi is legyen... MEGCSINÁLOD!!!... Nyugalom, Houdini, ne kapkodj!... Koncentrálj, mert úgyszólván te vagy a legjobb!... A varázslat nem maradhat el!... MEGCSINÁLOD, érted? MEG KELL CSINÁLNOD!!!... Mosolyogni... mosolyogni... nem szabad látniuk... hogy menyire fáj!

És a varázslat most sem maradt el. A bilincsek kinyíltak, a lakatok felpattantak, a láncok lehullottak. Houdini ismét győzött. Mint mindig. A közönség lelkes tapsviharral ünnepelte a Mestert. Senki sem tudott olvasni az elkínzott mosoly mögé rejtett gondolatokban.

*

Egy hét múlva, 1926. október 31-én egy detroit-i kórházi ágyon Harry Houdini, a magyar származású világhírű szabadulóművész élete legnagyobb mutatványára készült. Döntő párbajra hívta ki cimboráját, a Halált.

– Hát akkor lássuk, ki az erősebb?!... Hányszor gyűrtelek le... ki tudná megmondani?... A képedbe nevettem, kigúnyoltalak, csúfot úztem belőled... ó, de hányszor... em-

lékszel?... MOST MIÉRT NEM AKAR SIKERÜLNI?!... VAJON MIÉRT?!... Ó, bárcsak tudnám!... Kifogtál rajtam... most az egyszer aljasul kifogtál rajtam!... Nincs a visszafojtott lélegzetek pattanásig feszült csendje, nincs a felharsanó tapsvihar... csak TE meg ÉN... és ez az ólomsúlyú, mindenre ránehezedő SÖTÉTSÉG... Győztél, Halál... most az egyszer.

Négy nap múlva temették el, abban a bronzkoporsóban, amelyet még ő maga tervezett az egyik produkciójához. Kelléke lett annak a mutatványnak, melyből a Nagy Szabadulónak sem volt szabadulása.

*

De vannak, akik még ma is másképp gondolják. Vakbélgyulladás végzett volna azzal, aki nap mint nap farkasszemet nézett a Halállal? Mesebeszéd! Sötét, okkult erők szövetkeztek össze, elhallgattatni azt, aki minden erejével küzdött a mások hiszékenységét kihasználó halottlátók, jósok, szélhámosok ellen. Lassan ölő mérge emésztette el, titkos praktika fogott ki rajta. Évekkel ezelőtt felröppent a hír, hogy a Nagy Mágust lezármozottainak kérésére kihantolják, hogy véglegesen lezárják a halála körül fellángolt vitát. „De mi van, ha kiderül, hogy Houdini megszökött a temetőből is?” – kérdezte kajánul az egyik újságcikk írója.

Kétség nem fér hozzá, hogy a bronzkoporsó nem üres. Benne nyugszik a Nagy Szabaduló. Egyvalaki van csak, Aki nem vallott kudarcot: „aki Istennek elvégzett tanácsából és rendeléséből adatott halálra... Kit az Isten feltámasztott, a halál fájdalmát megoldván; mivelhogy lehetetlen volt néki attól fogvartartatnia” (ApCsel 2,23–24). A Halál legyőzött, de nem a Nagy Szabaduló, hanem a Nagy Szabadító által, egyszer s mindenkorra. S Általa mi, a Nagy és Kis Szabadulni Vágyók igazán MEGSZABADÍTOTTAK lehetünk.

ZSIGMOND ÁTILA

Multicégek segítik több millió eurós adományokkal az ukránokat

A Lidl és az IKEA is bejelentette, hogy nagyobb összegű adományokkal segíti a humanitárius munkát.

„Nemrég jelentettük be, hogy az Ingka Csoport 10 millió eurós támogatással, az Inter IKEA Csoport pedig 10 millió euró értékű adománnyal segíti az UNHCR – az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága, a Save the Children és más helyi segélyszervezetek munkáját eszköztámogatás és pénzügyi segítség formájában. Az IKEA Foundation további 20 millió eurót küld azonnali humanitárius segélyként az Ukrajnában élőknek” – olvasható az IKEA közleményében.

A cég egy keményebb lépésre is elszánta magát: ideiglenesen felfüggeszti valamennyi tevékenységét Oroszországban és Fehéroroszországban. Az áruházak és gyártóüzemek zárva maradnak, ezzel egyidejűleg minden áruexportot és -importot is szüneteltetnek. Az érintett alkalmazottakat viszont nem büntetik a szankciókkal, nekik továbbra is stabil bevételt biztosítanak.

A Lidl is bejelentette, hogy többkamionnyi adományt indított útnak a határhoz. A kamionokon egyebek mellett tartós élelmiszert, ruhaneműt, takarót, ágyneműt és higiéniai termékeket szállítottak. A kiosztásban a Baptista Szeretetszolgálat és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat segített.

A Schwarz Csoport – melynek tagja a Lidl is – újabb vállalást is tett: 10 millió euró értékben adományoz termékeket a rászorulóknak.

„A Lidl és a Kaufland kiskereskedelmi egységeket tulajdonló Schwarz Csoport a krízis kezdete óta különböző segélyszervezetekkel működik együtt a helyszínen, és már 3 millió euró értékben juttatott el pénzügyi és tárgyi adományokat – áll a cégcsoport közleményében. – A támogatás értékét most 10 millió euróra növeli, ezzel a lehető leggyorsabban szeretne hozzájárulni az Ukrajna határ menti területein tartózkodó menekültek ellátásához tartós élelmiszerekkel, háztartási textiláruval és higiéniai termékekkel, valamint további adományokkal, melyekre a jelenlegi helyzetben sürgető szükség van” – jelentették be.

777BLOG.HU

Üzenet azoknak, akik szerint felesleges a békéért imádkozni

Többen is gúnyolódva fordultak hozzánk azt követően, hogy az imaláncunk elindítása után Oroszország megtámadta Ukrajnát. Mi azonban máshogy gondoljuk: nincsen kárba vesztett vagy feleslegesen elmondott ima. Hiszszük, hogy a lehető legtöbbet tesszük, amikor fohászra és böjtölésre buzdítunk minden jó szándékú embert.

Sokan kérdezik tőlünk ezekben az órákban, hogy miért gondoljuk, hogy az imának hatása van. Nyilvánvalóan annak, aki egyáltalán nem hisz Istenben, szinte lehetetlen elmagyarázni, hogy miért érdemes imádkozni ilyen nehéz helyzetben. Hiszen az alapvető kiindulópontunk, hogy Isten létezik – és ő teremtette az embert. Ha pedig ez így van, akkor azt jelenti, hogy Isten ismeri a legjobban az embert. Ha pedig Ő ismeri legjobban, akkor ő tud rá a legnagyobb hatással lenni.

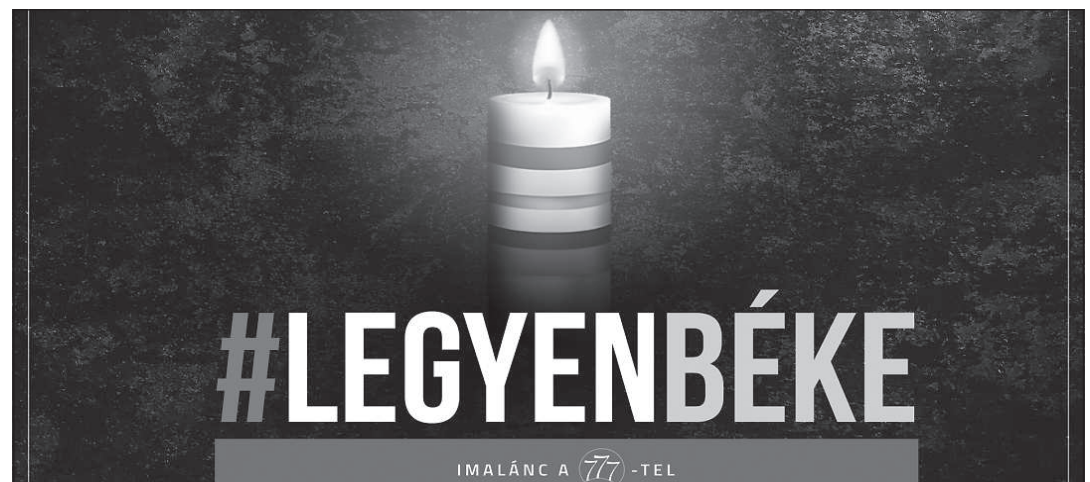
Amikor az ember imádkozik, akkor a Teremtőjéhez fordul, aki megálmodta, megtervezte és létrehozta. Ezek a pillanatok pótolhatatlanok és megismételhetetlenek, éppen ezért nem lehet kárba vesztett imáról beszélni, még ha most azt is gondolhatják sokan, hogy teljesen hasztalan volt: imádkoztak, mégis ki-

tört a háború. Pedig ezzel szemben az történt, hogy sok ezer ember este elcsendesedett és Istenhez fordult – vannak olyanok, akik hosszú évek után először, sőt, akik életük során először.

Sokan most Istent okolják más emberek bűneiért, mások pedig azt kérdezik tőlünk, hogy mi értelme volt sok ezer embert imára hívni. Megfordítanám a kérdést: mit veszíthetünk azzal, hogy elcsendesedünk és Istenhez fordulunk, a halottakra és sebesültekre gondolunk? Semmit sem veszíthetünk, de ha tényleg igazunk van, és Isten létezik, akkor rengeteget nyerhetünk. Lehet, hogy egy földi háborút nem tudunk megakadályozni, de sok ember életét megváltoztathatjuk és jobbá tehetjük – ez pedig nem kis eredmény. Azoknak az embereknek az életét is akár, akik most még rossz vagy jó szándékkal, de értetlenül kérdezik tőlünk, hogy a fegyverek ellen hogyan lehet békével harcolni.

Az ima gyógyít – nemcsak azt gyógyítja, akiért imádkoznak, hanem azt is, aki fohászodik. Nincsen veszténivalónk, a hitünk vezet előre bennünket, és az a bizonyosság, hogy Isten meghallgatja kérésünket.

#LEGYENBÉKE, MARTÍ ZOLTÁN

Fricska – Titkosszolgálat

Olvastam egy igaz történetet egy lelkészről, aki a templom kijáratánál állt, és kézfogással vett búcsút a gyülekezeti tagoktól.

Amikor egy olyan férfival fogott kezet, akit ritkán látott a templomban, ezt mondta: „Önnek is az Úr seregéhez kellene tartoznia!”

A férfi így felelt: „Én már az Úr seregéhez tartozom!”

„Akkor miért nem látom soha templomban, csak karácsonykor és húsvétkor?”

A férfi suttogva válaszolt: „Az Úr seregében a titkosszolgálatához tartozom.”

Csak nehogya örökre titkosítsák a nevét.

HARANGSZÓ

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület gyülekezeti lapja
ISSN 1221-0323

www.facebook.com/harangszo

Felelős szerkesztő: Ghitea-Szabó József Levente. Hírszerkesztő: Tokár Sándor. Tördelőszerkesztő: Petrikó Ildikó. Korrektor: Megyesi Antónia. Szerkesztőbizottság: Dr. Békefy Lajos, Erdei-Árva István Béla, Fábrián Tibor, Tokár Sándor, Tötös Beáta, Wagner Erik. Szerkesztőségünk postacíme: BH-410202 Nagyvárad, Sulyok István u. 9. sz. Tel.: 0765-926002, 0259-435386. E-mail: harangszo.ujtag@gmail.com Honlap: www.krek.ro, www.facebook.com/harangszo, www.harangszo.ujtag.wordpress.com. Készült a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Szent István Kertész Ábrahám Nyomdájában. Felelős vezető: Wagner Erik. A lap terjesztése a lelkész hivatalkon keresztül történik. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beérkező írásokat rövidített és szerkesztett formában közölje. Meg nem rendelt kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.